

Etika IV

Ladislav Hejdánek

- ◆ bytový seminář, česky, vznik: 28. 9. 1986
- ◆ private seminar, Czech, origin: 28. 9. 1986

Etika IV

28 (?). 9. 1986

KAZETA 1

STRANA A

[F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\Etika\1986-09-28 Etika IV \(1\) \[4DOM501\]\Kaz b.flac](F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\Etika\1986-09-28 Etika IV (1) [4DOM501]\Kaz b.flac)

Řekli jsme si, že mravní situace je svou strukturou komplexem vztahů mezi (to, co teď vám připomínal) subjektem situace, jeho lidskými partnery, z nichž každý je samozřejmě subjektem jiné situace – a ty situace se navzájem překrývají, prostupují. Tedy komplexem vztahů mezi subjektem situace, jeho lidskými partnery, a pak určitou věcnou složkou (vztah se prostě týká nějaké záležitosti – ten vztah mezi lidmi), a konečně situačním adresným „býti má“ (říkával Rádl). A teď se pokusíme doplnit tento model poukazem na některé vybrané aspekty těchto vztahů. Tedy ne všechny, jenom vybrané, ale budou to aspekty těchto vztahů, které ukážou, že to je ještě mnohem komplikovanější, než jenom že by šlo o ty čtyři prvky nebo čtyři složky. A abych vás trošičku navnadil a umožnil nám duševně překonat ten začátek, nejdřív to chci udělat naprosto sterilně teoreticky, a pak to chci demonstrovat nebo ukázat na konkrétním případě jednoho článku Jevtušenka z konce března tohoto roku.

Teoretický výklad

[01:57] Tak především, (to jsou ty aspekty, že) žádná situace (mluvili jsme o situaci – a jak je strukturovaná)... Ale žádná situace není naprosto izolována. Každá je zasazena ještě do dalších okolností. Čili každá situace je sama ještě situována. A tato situovanost je rovněž komplexní, a to velmi komplikovaně komplexní. Ta situace se totiž týká všech složek mravní situace jednotlivě, ale také jejich jednotlivých vztahů řekněme bilaterálních, ale i jejich vztahů multilaterálních, tedy třeba vztahu třeba všech tří z těch složek, a ovšem týká se také té situace jako celku. Přičemž teď nebudeme podrobně probírat, co to znamená situace jako celek, protože je to nepravý celek, to víme z minulosti a nebudeme to teď probírat.

Struktura i dynamika těchto vztahů situovanosti má své specifické rysy, které je třeba studovat jak zvlášť, tak v jejich souhře. Čili postup musí být asi podobný, jako když třeba biolog sleduje funkci nějakého orgánu. Musí jaksí ten orgán jednak laboratorně izolovat a zkoušet, co dělá, ale musí také zkoušet, jak pracuje v tom organismu, nejenom vyňatý z organismu. Čili tohle oboje se tam musí dělat.

Co to znamená konkrétně, tedy trošku konkrétněji, že jsou ty jednotlivé složky situované? Tak především situovanost toho člověka. Ale situovanost ne v té morální situaci, nýbrž v té širší situaci. Člověk ani jako subjekt, ani člověk jako ti druzí, tj. jako ti partneři v mravní situaci, nejsou jen tím, čím momentálně v té dané morální situaci jsou, ale mají svou minulost a svou budoucnost, třeba. A mají své vztahy k jiným lidem a tak dále. Vztahy, které momentálně nevstupují do té mravní situace. Formulovali jsme si to tak, že člověk, který je subjektem situace, není jenom jsoucností v dané situaci, ale je bytím. Je bytostí, která má své bytí, nejenom jsoucnost.

[05:21] A ovšem to je bytí pravého jsoucna, kterým je člověk. Konkrétně to třeba znamená, že ti lidé se narodili a vyrostli v určitém prostředí, rozvíjeli se pod určitými tlaky tradice. Ale tu tradici (jak se k tomu ještě ke konci vrátíme) musíme chápat nejenom jako něco omezujícího (i když samozřejmě každá tradice trochu omezuje), ale také jako otevírajícího cesty, které by bez té tradice neexistovaly.

[06:03] A nejde také jenom o jednu jedinou tradici, ale o soustředěný tlak celé řady tradic, rodinných tradic určité společenské vrstvy, tradic určitého národa nebo národnosti, tradic určitého kulturního, civilizačního společenství trvajících nějakou dobu. Čili také tradic, které platí v určité epoše a ne v jiných epochách.

[] A římsko-katolická tradice!

Například. Zvlášť v určitých dobách.

[06:58] Tyhle tradice jsou někdy člověkem – subjektem, o němž mluvíme – plně uvědomovány, někdy jenom zčásti, a někdy vůbec ne. Přesto jsou to tradice. **To si ukážeme na tom Jevtušenkovi, jak to, co tam říká, je určitá pokleslá podoba evropské tradice. Proč pokleslá, to si ukážeme.**

[07:36] Všechny tyhle tradice, které jsem teď zmínil, se netýkají pouze lidí. A to ani jako subjektů, ani jako těch partnerů – protože i ti partneři můžou kdykoliv být považováni za subjekty situace, která se otevírá směrem od nich. Čili netýkají se pouze lidí, ale vždycky také nějakých věcných záležitostí. Tradice vždycky mají také nějakou věcnou stránku, to je pochopitelné. Jde například o tradiční způsob života. Čili určitý životní styl. Jde třeba o rodinu nebo skupinovou národní tradici přístupu k určitým skutečnostem. Například k rodině, jednomužství, jednoženství, mnohoženství v islámu atd. To je prostě jakási tradice a ne jenom věc momentálního rozhodnutí toho kterého. To je už několik set let trvajících tradice. Nebo několik tisíců let. A to tedy různé tradice přístupu ke skutečnostem, k činnostem, k určitým hovorům, ať už kulturním, například k literatuře, k malířství. Třeba v židovství bylo zakázáno zpodobovat zvířata a rostliny, čili výtvarné umění se mohlo vyblbnout jedině na ornamentech. Nebylo dovoleno cokoli zpodobovat – to je určitá tradice, která něco znamená. Něco uzavírá a něco otvírá.

Některé takové neosobní nebo mimoosobní skutečnosti mají charakter přírodní danosti, nebo jakoby přírodní danosti – jsou čímsi, co teprve ex post je vtaženo do dějin, do společenských kontextů a podobně. A jiné svým původem, svou konstitucí jsou dány teprve člověkem. Tj. jsou to produkty dějinného rozvoje určité tradice kulturní a jiné. Takže ty tzv. přírodní nebo jakoby přírodní, těm se dostává významu, hodnoty, připisuje se jim určitá hodnota teprve jakoby dodatečně. Kdežto ty, které vznikají jakožto společenské, ty už vznikají jakožto mající takovou či onakou hodnotu. Hodnocení k nim nepřistupuje ex post, nýbrž je už přímo konstitutivně při tom, když vznikají.

[11:21] Způsob přístupu, který je dán tou tradicí, způsob přístupu k těm skutečnostem prostředkuje, protože to je záležitost lidského přístupu, tedy dějinná záležitost, a ta prostředkuje vliv přírody na dějiny. Protože tradice znamená taky určitý přístup k přírodě, a tento přístup prostředkuje vliv přírody na dějiny, tj. vcucnutí, vtrhávání nebo vintegrovávání přírody (větší nebo menší měrou) do společenského a dějinného dění. Ale také naopak – ten

přístup prostředkuje vliv dějin eventuelně společnosti (to patří k sobě, že) zase na přírodu. Čili takhle komplikovaně musíme vždycky uvažovat, když jde o morální situaci. Tohle ještě taky k tomu patří. Je to velmi nesnadné, vrátíme se k tomu.

Člověk jako subjekt morální situace se chtě nechtě dostává do vztahu ke všem těmto vztahům. Čili on se vztahuje k těmhle vztahům, o kterých jsme mluvili. Nějak si je uvědomuje, nebo neuvědomuje, dobře, nebo špatně, podrobuje je jakýmsi revizím, v dějinách, třeba v mytických archaických dobách dochází k jakémusi míšení a střetávání různých stylů, mýtů a mytologií, které se přes sebe přelévají. A některé se ukážou jako atraktivnější, jiné jako méně atraktivní, takže nakonec některé mýty převáží, a tak se celá společnost dostane pod vliv nějakého mýtu, který vznikl v jiné společnosti atd.

[13:59] **Čili člověk se dostává do vztahu k těmto vztahům, k těmto kontexturám, pletivům vztahů, a to vždy pod nárokem „ty máš“. Vždycky je tam v tom něco, co na něj apeluje, co je pro něho ne pouhou daností, nýbrž imperativem, a co na něm něco chce.**

[14:33] **Tohleto je strašně důležité, protože tohle, co na člověka doléhá, je vlastně pluralitní povahy. Neexistuje taková společnost, která by byla dokonale znivelizovaná, sjednocená, kde by všichni lidé mysleli stejně.** Vždycky to je zápas jedné tendence proti druhé tendenci, vždycky to je konflikt jednoho přístupu s jiným přístupem atd. Takže člověk nikdy není pod tlakem jediného integrovaného „ty máš“, ale pod tlakem celé řady těch „ty máš“, které někdy nemusí být ani v souhlasu. Mohou se dostávat do konfliktu. Tomu se říká třeba konflikt povinností. Hledá se, která povinnost má vrch, která má přednost.

[16:11] **Člověk tedy stojí před úkolem, to je další „ty máš“, nějak všechna „ty máš“ dát do nějakého řádu.** Něco takového, jako když Nietzsche, kterého jsme citovali (mluvil o pudech, že u člověka jsou v takových napětích a rozporech, že by člověk na to zahynul, proto že potřebuje nějakou morálku, nějaké morálky, aby do toho zavedl zase pořádek, aby to vůbec přežil), tak něco obdobného platí s těmi „ty máš“.

[] Píšete si to dohromady nebo jak?

Dávám to do uvozovek, ale podle libosti. „Ty máš“ jako ve smyslu „ty musíš“. „Sein sollen.“ Jak to říct? Rádl tomu říkal „ty máš“ a dával to do uvozovek. A my to říkáme také tak. Tím se vyhneme různým dalším pojmenováním, ke kterým se dostaneme později, jako **co to je hodnota, co to je ctnost a podobné věci. Což je takové zpředmětnění toho „ty máš“, a to budeme kritizovat, poněvadž je to důsledek pojmového myšlení.**

[Vodrážka] To je snad disciplína, deontologie, ne?

Deontologie, taky axiologie se tomu někdy říká (to je trošičku malinko posunuté).

[] A „musíš“ by tam nesesedělo?

To je dvojznačné, poněvadž „muset“ znamená buď mít povinnost, anebo nemoci jinak. Třeba já musím chodit po zemi nikoliv, že je to má povinnost, nýbrž protože je tu gravitace. Takže v tom smyslu slovo „muset“ nevyhovuje. Vyhovuje jen „muset“ jako povinnost.

Jevtušenko

Takhle tedy vypadá ten teoretický výklad, netrval ani dlouho, a teď se to pokusíme aplikovat. Upozorňuji předem, že nechci Jevtušenka posuzovat, ani názory, které tam říká, chci jen na nich ukázat to, co jsme si řekli teoreticky. Tu a tam nějaká ta poznámka bude, ale ne jako zhodnocení Jevtušenka, nýbrž jen pro náš cíl. Jde o jeho text, „obdeník“, jak tomu říkají. Každý druhý den vychází sovětský časopis *Sovětská kultura* a tam [teď] zavedli novou diskusní rubriku *Přímá řeč*, a jako první tam napsal Jevtušenko příspěvek o nutnosti nebo potřebě vlastního názoru – to je jeho formulace. Potřeba mít vlastní názor.

[20:13] Je tedy třeba mít na věci vlastní názor – a otevřeně jej vyjadřovat. Nejenom tedy vlastní názor mít, ale otevřeně jej vyjadřovat a zveřejňovat. Zeptejme se tedy, když tam tento požadavek dává, jakého rázu ten požadavek je a co v něm patří do struktury morální. Pochopitelně je nám všem jasné, že především to je struktura politická, která tam asi má rozhodující roli. Nicméně uvidíme, že některé Jevtušenkovy argumenty nahrávají na notu morálnosti, nikoliv jenom političnosti. Nás bude zajímat právě morální stránka.

Tažme se tedy, kdo je subjektem tohoto morálního apelu. Jako kdo tady vystupuje Jevtušenko? My víme, že Jevtušenko je subjektem, samozřejmě. Ale to nám nic neříká, když to [tak] pojmenujeme. My chceme vědět, jako kdo tady vystupuje. Za druhé, vůči komu se vztahuje? Kdo jsou ti druzí, na něž se obrací svým článkem, svým apelem. A konečně, v čem spočívá právě mravní stránka, mravní povaha tohoto apelu?

Nepochybně to, co podniká Jevtušenko je mimo jiné nejenom politický, ale také morální čin. Jako spisovatel, přesněji básník, se Jevtušenko cítí být v dané situaci k tomuto činu povolán. Cítí to jako svou osobní záležitost, se do toho pustit. Nebudeme se tázat po motivech, ale nepochybně to cítí jako nějaký závazek. Známe ho už léta, leccos o něm víme, je to takový – dalo by se říct – sovětský Kohout.

[23:06] Taky už trochu odrostlý... Ale nepochybně to, co dělá, míní jako cosi důležitého. Mohl by si dát pokoj, ale on si ten pokoj nedá. Považuje to za svou vnitřní nutnost, povinnost k sobě i k druhým, něco takového udělat. Takže je to morální čin. Ale tento čin má dvojího a možná dokonce trojího adresáta. Jednak se obrací k „všem, všem, všem“, tj. každý má mít vlastní názor. Píše to do *Sovětské kultury*, to znamená, že se obrací jenom k intelektuálům. A teď tam píše o dinosaurech, píše proti dinosaurům, a to znamená, že se obrací v podstatě k politikům, k politickým sekretářům a vůbec aktivistům, lidem, kteří rozhodují, kteří mají moc. A kteří rozhodují například o tom, zda nějaký vlastní názor, třeba i veřejně vyslovený, bude publikován.

[24:56] Už tahle okolnost naznačuje, jak je jednak mravní situace složitá, a jak zároveň složitý je morální čin Jevtušenkův. A to vůbec odhlížíme od politické stránky věci.

[25:22] Obrací se tedy na všechny, aby si vytvořili vlastní názor. A přímo tam říká, že to je k ničemu, to nějak sjednocovat, rozhodovat o tom, co je názor lidu, že vždycky to rozhodovali právě ti nejméně kompetentní atd.

[25:52] Zároveň, když říká, jak je to důležité, mít vlastní názor a vystupovat s ním, veřejně, tak zároveň říká, že to někdy – a to je understatement – přijde člověka draho.

[26:15] Ale ne jenom zvnějška draho. **Ukazuje na zvláštní věc (a ta by zasluhovala zvláštní večer). Říká, že vlastní názor ponechaný v nitru, tedy nezveřejněný, navenek nevyslovený, působí destruktivně.**

[26:50] To je důležitá okolnost, která souvisí s tím, co říká hned na začátku, a já to teď přečtu. „Vlastní názor přichází někdy draho. **Bez vlastního spravedlivého názoru však neexistuje osobnost.**“ Tady se předpokládá, že je třeba být osobností. To není nic samozřejmého a Jevtušenko tady nikterak neříká, ani slovem nepřesvědčuje ty všechny, k nimž se obrací, proč se mají pokoušet o to být, osobnostmi.

[27:49]

Argument, který ihned dál říká, to je argument ne pro všechny, nýbrž argument pro ty mocipány, že by měli být rádi, že každý má svůj názor a že každý je osobností. A proč by měli být rádi? Protože bez osobnosti neexistuje lid.

[28:25]

Zase se předpokládá, že mocipáni mají eminentní zájem, aby měli lid a nikoliv masu. Já si aspoň představuju, že když říká lid, že tím myslí prostě právě nikoli beztvarem masu bez vlastního názoru, vláčenou sem tam davovými sugescemi a organizačními a agitačními programy a já nevím čím. To tam pak opakuje několikrát, jak lid je jenom tam, kde jsou jednotlivci, kteří mají vlastní názor. Souhrn těchto jednotlivců, kteří mají vlastní názor, to je lid. Kdežto kdo nemá vlastní názor, tak nemůže ani tvořit lid, a účastní se toho, co on potom tak nazývá, **zbabělého kompromisního odosobnění**. Tedy na jedné straně – stát se osobností, na druhou stranu **zbaběle a kompromisně se nechat odosobnit a dokonce na tom spolupracovat**.

Tedy si uvědomme, co tohleto vlastně znamená. Tady je jako hodnota, a to morální hodnota, uváděn požadavek, stát se osobností. A to se považuje za samozřejmé, že **každý má nepřekonatelnou touhu, tendenci a sklon, stát se osobností**.

[] Myslím si, že je to správně!

[30:45] A není potřeba lidi přesvědčovat, že se mají stát osobností, to je samozřejmé. Co je ale potřeba, je přesvědčit ty, co drží v ruce moc a co můžou znemožnit, aby se lidé stali osobnostmi, a můžou dokonce znemožnit, **aby si vytvořili svůj vlastní názor, protože když si ho vytvoří a nezveřejní ho, tak to působí destruktivně. On neříká jak, ale destruktivně to působí buď navenek, a tak tedy je potřeba zničit možnost tvořit si vlastní názor už jenom proto, že je to nebezpečné pro mocipány, anebo to působí destruktivně i uvnitř**, no a potom tedy samozřejmě nemůže žádný vládce mít v úmyslu vnitřně destruovat své poddané, protože pak mu nefungují. V obou případech osobní vlastní názor jako by byl nebezpečný pro vládu, pro ty, co drží moc. A proto – jediný argument tam říká – no jo, jenže vládnout mase, vládnout těm depersonalizovaným davům, lidem, kteří se nechali zbaběle a kompromisně odosobnit, to není žádná slušná vláda. On tam pak říká, co to je demokratická vláda, co to je demokracie, že k tomu patří veřejnost, informovanost a já nevím co všechno. Čili, **skutečná vláda si považuje za čest vládnout lidu a ne nějaké chátře, ne nějakému stádu, ne nějakému davu bez hlavy. Vládnout lidu. A lid, to jsou jednotlivci, z nichž každý má svůj vlastní názor – a třeba rozdílný od těch ostatních.**

[33:13] Otázka teď je: je tomu tak, že patří k důstojnému lidskému životu, být osobností? Tady si musíme uvědomit historický kontext. Jevtušenko na to nikterak nenaráží, ale my si to uvědomit musíme. Především musíme vědět, že archaický člověk tento ideál prostě neměl a mít nemohl, protože jeho cílem bylo naopak ztotožnit se s nějakým pravzorem. A ztotožnit se s pravzorem, identifikovat se s archetypem, to je možné jedině za tu cenu, že sám sebe odhodím. Že nemám zájem na sobě, nýbrž mám zájem na tom, abych já přestal být já a ztotožnil se s nějakým tím božským pravzorem.

Čili kulturně, civilizačně, duchovně v tom epochálním smyslu, tj. co do epochy, se tím Jevtušenko naprosto zařazuje do určité tradice. **A my si musíme uvědomit, že nikde a nikdy v dosavadních dějinách nedošlo v procesu personalizace k tak obrovitému pokroku jako právě v evropských dějinách. A to navíc díky dvěma zdrojům, řeckému a izraelskému. Oba přinášejí nezaměnitelný a jeden na druhý nepřevoditelný příspěvek k specificky evropské personalizaci, která trvala staletí a která vydávala tu a tam plody jako plodnice hub z podhoubí, které na tu personalizaci vůbec strašně dlouho nevypadalo.**

Ale dnes to dospívá do stadia, kdy už vlastně pocit sebe jakožto osobnosti mají i naprostí nýmandi. Dnes si nikdo nepřipustí, že chce být jako ti druzí. To už se nenosí. To už se nenosí ani v Americe, ačkoli tam to ještě donedávna platilo. Tlak na přistěhovalce, tlak na všechny zvláštní bílé vrány. Prostě být jako ti druzí. A když se odlišuje, tak po držce. Tohle už je passé, teoreticky už dávno, ale teď už i v životním pocitu je to pryč. V téhle věci si musíme uvědomit, že tento jakoby samozřejmý apel Jevtušenkův na to, aby se každý snažil být osobností, že už má na co navázat. Že dokonce to není jenom prázdná fráze, která letí někam – jak on sám pak mluví o nápisích s hnusnými obrázky...

„Na severu visel nad jistým okresním stadionem netaktně překroucených citát z Někrasova: sportovcem být nemusíš, ale občanem ano. Na slepých zdech nových budov bývaly a dosud bývají namalované obrovské ošklivé postavy s bodrým pseudooptimismem v tváři a neskutečně těšitými(?) snopy a kladivy v rukou. V nejlepším případě si takovéto ‚agitace‘ nikdo nevšímá, ale v horším případě působí opačně nebo vyvolává skeptický a někdy dokonce cynický úsměšek. Je načase nahradit kosmetické přikrášlování skutečnosti činorodým řešením skutečných problémů. Takový je dnes základní směr našeho života. Někteří řečníci, kteří se ze zvyku pokoušejí přimíchávat k činorodému duchu lichotivý svatý olej, jsou po zásluze okřikováni.“

Nemusíme podezírat Jevtušenka, že to říká jenom jako nějakou okřídlenou intelektuálskou frází, která nechá všechny spát. Když zdůrazňuje povinnost, závazek stát se osobností, vychází vstříc něčemu, co lidé – dokonce i v tom Rusku – dobře cítí, co jim není cizí.

[39:34] Osobností se člověk stává nejenom díky vlastnímu názoru, ale také – a zejména – tím, že jej veřejně vyslovuje. Jinak to působí destruktivně, tzn. také dovnitř destruktivně, tou osobností se nestane. Utajeně si něco myslet a předvádět na veřejnosti něco jiného, to osobnost takhle nevyrůstá. A proto jsou všichni vyzýváni, aby svůj názor svobodně vyjadřovali a zveřejňovali.

Zvláštní je, že když mluví o právu vyjadřovat své rozdílné názory – když vlastní, tak rozdílné –, sklouzává, aniž by to jasně formuloval a ohlásil, z roviny morální na rovinu obecně

politickou. Právo vyjadřovat své rozdílné názory. On to vlastně neříká jako svou formulaci, nýbrž jako by citoval jistého spisovatele, bývalého frontové bojovníka, který mu řekl: „osobně se samozřejmě dívám na některé historické skutečnosti jinak“ (než Jevtušenko). „Ale oba máme právo vyjadřovat své rozdílné názory, neboť základem jejich je společná láska k vlasti a já jsem povinen bránit tvoje právo a ty moje.“ To je něco na způsob Voltaira, který říkal: hluboce s vašimi názory nesouhlasím, ale považuji...

[Jana] Ale tady je společná láska k vlasti!

Ano, tady je společná láska k vlasti. U nás to tak dobře nezní, my už jsme to překonali někdy v minulém století.

[41:56] U Voltaira to tak být míněno nemohlo, Voltaire je světoobčan. Ale důstojnost světoobčana není o nic menší než důstojnost někoho, kdo miluje svou vlast. Představa, že všichni lidé patří k lidstvu, to lidstvo je [jim] daleko víc než jakákoli vlast. Čili u Voltaira tam tahle vazba nechybí, jenomže je roztažená na celý...

[Jana] Já to kritizuju, že to tam má jako podmínku, že kdyby nemiloval vlast, nemohl by mít jiné názory...

[42:49] V daném kontextu tento úhyb, posun na rovinu politickou, má charakter obranný. Já teď přehlížím to, že tam vlastně cituje někoho jiného. On to tam ovšem zapojil, měl pro to nějaké důvody. Čili mohu směle mluvit o tom, že to má obranný charakter. Byl si toho zřejmě vědom, proto to dal do úst někomu jinému.

Nepochybně morálně významnější než právo vyjadřovat rozdílné názory, je výzva k občanské odvaze a k pravdivosti, kterou tam má před chvilkou, někde kousek před tím. „Na pozadí výzev k občanské odvaze k pravdivosti však přetrvává odpor opatrníkůvých váhavců, kteří se snaží atd.“ Výzva k pravdivosti je nepochybně výzvou mravní a ne primárně politickou. Má také svůj důvod, své ospravedlnění, v oslovující pravdě samotné, a ne proto, že něčemu slouží, nějakému cíli. Důraz Jevtušenkův je dost zajímavý. On tam tu mravní rovinu furt zachová. **Všimli jste si jistě hned na začátku, když tam říká „vlastní názor přichází někdy draho, bez vlastního názoru však neexistuje osobnost“, tak mu nestačí „bez vlastního názoru“, on tam říká „bez vlastního spravedlivého názoru“.** Čili opravdu v tom cítí mravní apel, anebo chápe to jako mravní apel, že je třeba být občansky odvážný a pravdivý.

[45:14]

Bylo by třeba zkoumat, co to znamená pravdivý ve vztahu k pravdě. Pravdivý je víc než pravdomluvný. A je to také víc než upřímný. Upřímný může být i blbec, pravdivý nemůže být blbec. Nebo polovzdělanec, nebo neznalec, nebo ignorant. Může být upřímný, to ano, ale nemůže být pravdivý. Čili pravdivý je něco jiného než opravdový. Ale zase pravdivý nemůžeme redukovat na pravdomluvný. Kdo jenom mluví pravdu, ještě nemusí být pravdivý. Je způsob, jak říkat pravdu, a obelhávat – tím, jak říkáme pravdu. Tohle je třeba také analyzovat, ale to dnes není naším cílem, jenom na to upozorňuju.

[46:30] Tento důraz na občanskou odvahu a pravdivost, vedle sebe, je nepochybně takřka vrcholem Jevtušenkova apelu. Naproti tomu když mluví o právu na rozdílné názory, nutně poněkud oslabuje svůj zápas proti dinosaurům, jak tomu říká, protože přece i dinosauri musí mít právo na své názory, totiž na dinosauri, takže tady vidíme, jak formulace „právo na rozdílné/odlišné/své vlastní názory“ – rozdílné od jiných, jak ta formulace je trochu vadná, že nestačí. A právě proto, že je jenom politická a ne morální. Tady politické dimenzi chybí něco...

KONEC STRANY A

STRANA B

[F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\Etika\1986-09-28 Etika IV \(1\) \[4DOM501\]\Kaz a.flac](F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\Etika\1986-09-28 Etika IV (1) [4DOM501]\Kaz a.flac)

... že občanská statečnost je politická vlastnost. Není. Je to morální vlastnost. Politika nemůže dospět dál, než že každý má právo na to nebo na ono. Ale zda se toho práva chopí, zda to právo bude aplikovat, zda se ho bude dovolávat, zda bude jednat ve smyslu tohoto práva a ne, jako kdyby toho práva nebylo, to už ta politika zařídit nemůže. Protože politika může jediné přesvědčovat, agitovat, já nevím co, ale rozhodnout se za druhého nemůže. Rozhodování je vždycky také a především – zejména v naléhavých, tíživých situacích, kdy se za to draze platí – otázkou morální, nikoli politickou. Pravda je, že řada politiků se pokouší politicky interpretovat své motivy. Ale když to analyzujeme blíže, vždycky vidíme, že v pozadí byl motiv morální. Proč Marx nebo Engels, zejména tedy Engels, proč přešel na druhou stranu barikády? Proč jako syn továrníka dal k dispozici svůj život proletariátu, proč? Z politických důvodů? Co [by] to bylo, z politických důvodů? Že se měl dobře jako politický agitátor, jako pracovník nějakých socialistických výborů a tak dál? To nesedí. Jako továrník by se jistě měl líp. I když on toho zcela nenechal a živil z toho ještě navíc Marxe...

[02:18] Jevtušenko volá nejen po vyjadřování vlastních názorů, ale po intenzifikaci jejich významu. Tam je trošičku ironie, on říká: furt mluvíme o intenzifikaci všeho možného, tak musíme intenzifikovat také význam tvorby a šíření vlastních názorů; to je jedna z nejzákladnějších věcí, které musíme intenzifikovat. No a to znamená tedy je zveřejňovat. Když tohle říká, evidentně se už neobrací na všechny, protože to není v jejich moci. Neobrací se ani na kulturní pracovníky, protože to taky není v jejich moci. I když je může volat k odpovědnosti jako intelektuály. Tady se obrací zcela nepochybně na docela určitou složku obyvatelstva, totiž na politické funkcionáře. Tedy jednak se obrací na intelektuály, tj. on tam přímo jmenuje novináře, spisovatele, režiséry, výtvarníky, vědce atd. Na konci dává dělníky, ale to je nonsens, poněvadž to nedává smysl, to tam dal jen tak.

[03:47] Ale ani tihle všichni... Ta odpovědnost intelektuálů je sice důležitá věc, nemají to nechat být, nemají opatrně čekat, nemají být na obě strany, kulhat na obě strany, jak to říkají Kraličtí, mají se taky dát do boje. No ale... On tam dokonce říká, že nejenom tihle intelektuálové, ale že všichni, poněvadž tady říká, když mluví o intenzifikaci, že „naše nové vedení chce nepochybně udělat všechno, aby pomohlo lidu žít lépe, ale také lid musí vedení pomáhat prací, ale nejenom prací (to se říkalo furt, že za socialismus se bojuje vlastní prací), ale otevřeným vyjadřováním vlastních názorů“. Ovšem, dodává, „vyslovovaných ne kvůli

zpeřtřeni řeči, ale v zájmu společné věci“. Tedy všichni jsou odpovědñi – a zvlářt jsou odpovědñi intelektuálové. Ale tady oslovuje nepochybně politické funkcionáře. A vládní funkcionáře. I když je nejmenuje. Kupodivu tam nikde o politických tajemnicích nebo jiných funkcionářích nemluví. V tomto ohledu podtrhuje důležitost demokratického informování veřejnosti. A tady ovšem nestačí dobrá vůle a úsilí těch, kdo jsou kompetentní (různým tam vytýká nekompetentnost). Nestačí dobrá vůle a úsilí těch, kteří jsou kompetentní a odborně připravení veřejnosti informovat, ale je zapotřebí součinnosti těch, kteří mají v ruce mocenské a informační prostředky, oboje. A kteří jsou často nekompetentní, jak on tam říká. A přesto, citát, „kontrolují nejen vnitřní a zahraniční politiku, ale i biologii, lingvistiku, kybernetiku, hudbu a literaturu“. Tedy zřetelné narážky na politické funkcionáře. Ale přímo tedy na Stalina, Ždanova a tak dále, Suslova donedávna. Tady je vidět, jak se najednou obrací na dalšího adresáta.

Protože vlastní názor přichází někdy draho, jak jsme slyřeli, je nutno uvést důvod proč to přesto stojí za to.

[06:53] Jevtuřenko uvádí jako obecný důvod, že bez vlastního názoru neexistuje osobnost. To už jsme si říkali, vzniká otázka, proč je důležité být osobností.

[07:19]

Ta otázka je nejenom pro ty, kdo se tou osobností mají stát, ale je to otázka politická: proč má vláda stát o to, aby její občané byli osobnostmi. A zase, adresováno politikům, politickým funkcionářům, říká Jevtuřenko, „bez osobností není žádného lidu“. Tzn. bez osobností, které mají vlastní názor, není žádného lidu. Proto starost, aby se mohly rozvíjet vlastní názory a aby se také mohly zveřejňovat a tak uplatňovat, je vlastně starostí o lid. Z toho vyplývá, i když to Jevtuřenko výslovně neřekl, že není žádného lidu bez demokratického informování veřejnosti, a že tedy bez takové obecné informovanosti se nelze k lidu odvolávat a o lid opírat. Nejde tedy jen o výzvu, nýbrž také o kritiku, o výtku – a možná až pohrůžku, které je zároveň adresována oněm vybraným a nejmenovaným. To je zřejmé zejména ze slov, že, doslova citát, „veřejné mlčení je skrytá forma anarchie“. To říká proti hlasům těch, kteří se toho bojí a říkají, že když každý bude říkat, co chce, co se mu zamane, tak že vznikne anarchie. **On říká: naopak, skrytá forma anarchie je, když panuje veřejné mlčení. Naproti tomu skutečná demokracie není možná bez kritické otevřenosti osobních názorů, které není třeba se obávat. Ta nevede k anarchii, jak vyhrožují dinosauri.**

Ale tohle je zase jenom politická dimenze. Kde zůstala v tomto momentě ta dimenze mravní? **V jakém smyslu je mravní povinnost být sám sebou?** Už jsme si řekli, že to je evropská tradice. Rozumíme tomu dost? Jak jsme si teď zvolili Jevtuřenka, jednou se budeme zabývat zase Havlem. A tou jeho až takřka posedlostí, s jakou se vrací v Dopisech Olze myřlenka na osobní identitu. Být sám sebou. Najít sám sebe. Co to je? **Nepochybně je to evropská záležitost, to je to, o čem jsem před chvílí hovořil, ten moderní trend, který se neustále urychluje v té personalizaci. Ale co to vlastně je? Je to ještě morální záležitost? Není to spíš jakási nová davová psychóza?** To nemyslím u Havla, nýbrž všeobecně, Havlem se budeme zabývat zvlářt.

Být sám sebou, neztratit svou identitu, tedy nejdříve ji najít, a pak ji neztratit, to je velmi vážná etická otázka. Snad právě dnes je vhodné vidět, jak je exponována na problému

vlastních názorů. Co je důležitější? Když teď přezkoumáme ta stanoviska nebo pozice Jevtušenkovy. **Co je důležitější? Mít svůj názor, anebo mít pravdivý názor?** Zvláštní je, že Rádl v *[Dějínách] vývojových teorií*, to jest na začátku své filosofické kariéry, tam ke konci mluví o tom, jak Darwin, Lamarck, Marketu Paracelsus a já nevím kdo všechno, jak je vyjmenovává za sebou, jak všichni mají pravdu. Ale pravda není v jejich učení, ve formulacích, ale v tom, co je k tomu učení, k těm formulacím vedlo. Ta základní, osobní přesvědčenost. Byl za tohle terčem mnoha kritik, protože to bylo chápáno jako subjektivismus, a opravdu to tímhle směrem nahrává, ale teď se na to podívejme ještě z jiné strany. Budou-li mít všichni pravdivý názor, nebudou se od sebe lišit. A tak to potom nebude jejich vlastní osobní názor, bude to všeobecný názor. A teď si představte, jaký to má smysl, že některé věci, některé části našeho názoru, na svět třeba, že už nejsou předmětem diskusí, že už všichni víme, že je Amerika; málokdo z nás tam byl, ale přesto jsme přesvědčeni, že existuje. Předpokládáme, že je beze všech pochyb pravda, že Země se točí kolem Slunce, a nikoliv Slunce kolem Země. Nikoho dnes nenapadne, kromě bláznů nebo nějakých šprýmařů, dokazovat, že to je obráceně. No ale jaká je to pravda, když už se o to nikdo nestará? Čili když mluvíme o tom, že když je něco pravdivé, tak že se na tom všichni musí shodnout, no jo! Tady je ovšem potřeba vidět tu dialektiku, jak se taková pravda rodí, jak se šíří.

[14:35] Jde totiž o to, že tam, kde není boj vybojován, kde se opravdu ještě zápasí, tam vlastně nemáme žádnou záruku, na které straně je pravda a musíme se osobně angažovat. A osobně se můžeme angažovat jediné tak, že se postavíme mravně na jistou pozici. A ta mravní pozice že není ztotožnitelná s pozicí toho určitého intelektuálního náhledu, nýbrž ta mravní pozice v sobě integruje i tu možnost, že nahlédneme, že jsme se mýlili a že to, co jsme dosud zastávali, tak že je blbost. A z mravních důvodů prohlásíme, že jsme až dosud věřili blbě, že jsme hlásali blbou teorii a že jsme nahlédli, že tomu tak není. Tím nezměníme své mravní pozice v tom smyslu, že bychom se dezintegrovali jako osobnost. Nýbrž naopak, tím upevníme své pozice, přestože jsme přešli od jednoho názoru k druhému. Takže ta argumentace, že na pravdě se přece všichni musíme shodnout, je neplatná, protože k té shodě vede dlouhá cesta a na té cestě o tu pravdu bojuje. Zápasí se. Proto také má smysl – a to tam taky je – výzva k odvaze. Protože přijmout pravdu nelze bez odvahy. Když už je něco vybojovaného, tak to přijmout, to není kumšt a není to žádná mravní zásluha. To se jenom připodobňuju většině, která už tu pravdu přijala. Ale dát se do služeb pravdy ve chvíli, kdy má jenom málo zastánců, to vyžaduje odvahu. A je to velké riziko, můžu se také mýlit. Ale bez lidí, kteří se tohoto rizika dopustí, odváží, a kteří se do toho zápasu pustí, bez těch lidí pravdy nevyhrávají, bez nich žádná pravda nevyhraje.

Teď je ovšem otázka ta výzva k odvaze. Je odvaha sama o sobě morálně pozitivní záležitost? Můžeme mluvit o tom, že to je mravní záležitost, když někdo vyzývá k odvaze? Je výzva k odvaze skutečně mravním imperativem?

[17:55] Možná že si vzpomínáte, aspoň někteří, že před řadou let, asi pěti, napsala Kantůrková něco k počtě Václava Černého, a vykreslila tam také na jednom místě takovou jakoby atraktivní osobnost Jana Husa (psáno pro List paní a dívek [myšleno jen obrazně, časopis toho jména zanikl v roce 1943]). Nám už je jedno, oč tenkrát [u Husa] šlo, oč se hádali, to už dnes nikoho nezajímá. Ale co nám imponuje, že Hus se prostě nedal, že se

postavil, že do té Kostnice šel a že se nechal upálit. Ta Husova odvaha! Jak čelil nátlaku, jak nasadil celou svou osobnost.

Je odvaha sama o sobě, izolována, mravně pozitivní za všech okolností? Já nepochybuji, že... Onehdá dávali, koukl jsem se znovu, možná škoda, ale aspoň jsem si připomněl, jak je to blbé, dávali *Temno*, v kisince [*v bedýnce, v televizi*]. Vystupoval tak taky náš známý páter Koniáš. Dostal tam strašně na hrb. Musel být neobyčejně odvážný. Chodil ve dvou, ve třech do vesnic, a tam brakoval a likvidoval knihy... Byl v Česku, samozřejmě, všichni si to nechali spálit... Ale byla to odvaha! S ním nechodily kordony policajtů nebo četníků. Ty zavolali, až když bylo zle. On chodil jen tak. To byla odvaha!

Nebo jiná věc, já si nedovedu představit, jak by Němci v téhle válce nadělali tolik pohrom, kdyby tam většina z nich nebyli stateční lidé. Je odvaha vždycky statečná? Mimochodem tohleto je problém, ke kterému se také vrátíme a který řešil už Cicero a vůbec stoici. Ukazovali, že ne každá odvaha: odvaha bez spravedlnosti že je pouhá divokost. Odvaha se spravedlností, vůbec ta **řecká myšlenka KALOKAGATHIE, to že to musí být sehráno dohromady, že nejde být dobrý v jedné věci, ale že je potřeba být dobrý v celém životě, ve všech věcech**. Nemusí být člověk nejlepší, ale musí to být sehrané. A ne být vynikající matematik – a jinak blbec. Nebo skákat 8 metrů do výšky – a přitom ve volných chvílích krást v samoobsluze. [Smích.] Prostě život musí být nějakým způsobem srovnaný. Není potřeba být nejlepší, ale – KALOKAGATHIA! Být nejenom krásný, ale taky dobrý. A nejenom dobrý, ale i krásný... A tak dál.

Výzva k odvaze sama o sobě... V určité situaci může mít funkci, ale vždycky v kontextu. To je to, co jsem říkal od začátku. Struktura morální situace, když si ji uvědomíme, nás nutí k tomu, abychom analyzovali kontexty. Nikdy nemůžeme izolovat jednu stránku věci. Když ji izolujeme, tak to dopadá takto. A to můžeme ukázat takřka o všem, že pravdou můžete mlátit druhého do hlavy, podvádět ho pravdou, nebo se chtít k pravdě prolhat, to jest „pravda až nakonec“, to až zvítězíme, ale do té lžeme, jak když tiskne atd., tak všechny tyhleto momenty můžeme ukázat jako pochybné, když je izolujeme. Čili nemůžeme se dívat na mravní situaci nebo na mravní jednání, chování tak, že abstrahujeme jednu stránku a necháme ji zvlášť od všeho ostatního. Právě k mravnosti patří to, že shrnuje všechno dohromady. A jestliže dneska se to tak blížilo tolikrát politice, tak je to proto, že už Aristoteles etiku a politiku považoval za jednu vědu. Přesně řečeno za dvě disciplíny velice blízké a navzájem se prostupující, nejenom se dotýkající. Skutečně tedy mravnost bez političnosti není možná, a političnost bez mravnosti není dovolena.

Tím bych teď skončil, i když jsem to zase nedodělal, samozřejmě, ale už jsem to přetáhl dost, tak mi promiňte.

[24:13 KONEC VÝKLADU]

[DISKUSE (jestli máme uctívat spíš umění, nebo zvířátka...)]

[Vodrážka] Diskutovali jsme o vztahu k přírodě. Když je morální situace a člověk se vztahuje k přírodě. Říkal jste, že se domníváte, zmínil jste se třeba o Schweitzerovi, že ta jeho úcta k životu, že to je něco podobného jako úcta k umění, něco podobného, jako aby se třeba nepálily knihy. Říkáte, že je to jen otázka kultivovanosti. Zaujalo mě to, díval jsem se na

Alberta Schweitzera, na jednu jeho studii, která se nazývá Etická problematika ve vývoji lidského myšlení. Je to kratší věc. Zaujaly mě tam určité názory, které bych tu mohl ocitovat a polemizovat na základě toho s vámi. Chcete to?

No, řekněte...

[Vodrážka] Dobře. Albert Schweitzer se v té studii sám táže, v jaké situaci se nalézá; etika není. A říká: „Etika se již nesestává z jasných zdůvodnění a jasně formulovaných příkazů. Je od základu subjektivní, protože každému z nás svěřuje odpovědnost rozhodnout se, jak daleko chce jít ve svém obětování. A nedosti na tom, že přestala dávat určité pokyny. Dospěla také k tomu, že se již nespokojuje s tím, co je možné. Stále nás nutí pokoušet se o nemožné. Dovést totiž oběť až k bodu, kdy ohrožuje naši vlastní existenci.“ Dále třeba říká: „Je třeba vyvodit poslední důsledek z principu odevzdání se. Nedovoluje nám již zabývat se výlučně lidskými bytostmi, nýbrž nás zavazuje, abychom se chovali stejně ke všemu živému, jehož osudy můžeme ovlivňovat. Také komu jinému rovno? Neboť stejně jako my zná touhu po štěstí, strach z utrpení, a jako my se bojí zničení.“ A dál ještě říká: „Etika, která nás zavazuje toliko k službě člověku a lidské společnosti, nemůže mít tento význam. Jen obsáhlejší etika, která nám ukládá obrátit naši pozornost ke všem živým bytostem, nám umožňuje intimní vztah k univerzu a k vůli, jíž se v něm manifestuje úcta k životu, nás vede k elementární a hluboké zbožnosti.“ Tím končí. A z toho, co tedy říkal, mě zaujalo jednak to, že on třeba tvrdí, že etika, která nás zavazuje toliko k službě člověku nebo lidské společnosti je nedostačující. Myslím si, že už jenom tohle hovoří pro to, že nemůžeme srovnávat úctu k umění s úctou k životu ve Schweitzerově smyslu, protože přece jenom umění, knih atd., to je pořád záležitost, která se dá zahrnout do oblasti lidského. To znamená, že Schweitzerovi jde o to, naprosto radikálně lidství přesáhnout. To není jen úcta k něčemu, co člověk vytvořil. Nebo dále, když hovoří, že stále nás nutí pokoušet se o nemožné, dovést oběť až k bodu, který ohrožuje naši vlastní existenci, to je zase přesah pro knihy nebo pro to umění; pro tyhle věci se člověk těžko bude obětovat jako... Nebo půjde až do té krajnosti.

Skončil jste?

[Vodrážka] No a zároveň z toho, k čemu on hovoří, jako k tomu protějšku, za který se člověkem v mravní situaci má vzít, tzn. ty živé bytosti, nejenom že jsou to lidé, ale i zvířata, tak o on právě říká, tvrdí o nich, že tyto bytosti znají touhu po štěstí, strach z utrpení, jako my se bojí zničení. Tzn. jeho protějšek je něco úplně jiného než třeba ty knihy nebo obrazy, ke kterým máme mít úctu. Protože od toho asi neočekáváme, že by se dalo předpokládat, že i oni znají touhu po štěstí, strach z utrpení, anebo se bojí zničení, když je budeme pálit. Je to dost neekvivalentní, srovnávat úctu k umění se Schweitzerovým etickým přístupem.

Jak já bych na to odpověděl? Především že právě taková krajní formulace, jako že živé bytosti také znají touhu po štěstí, bojí se smrti a podobně, že to je naprosto jasný antropomorfismus. Nedovedu si představit, jak mravenec touží po štěstí a bojí se smrti. A že jestliže si můžu tento antropomorfismus dovolit vůči mravenci nebo žížale, tak si tím spíš můžu dovolit vůči uměleckému dílu. A můžu tedy jakousi metaforickou mluvou hovořit o tom, že třeba nějaké Aischylovo drama touží po tom, být opět slyšeno, hráno, nebo že nějaký dlouho v nějakém archivu na nějakém zámku schovaný rukopis partitury, že toužil být objeven atd. To je naprosto analogické.

Za druhé, z toho, co jste citoval, Schweitzer míří přesně tímto směrem, když říká, že člověk chce vystrčit tu svou oběť vždy dál. Co to znamená? Že nejdřív je blízká, a pak to teprve rozšiřuje dodatečně. Čili není vztah k přírodě primární, nýbrž je to teprve jakési rozšíření toho základního mravního vztahu z oblasti lidské na další oblasti. Není to tak, že by původní morální vztah k druhým živým bytostem byl stejně původní, jako je vztah k lidem. Není to tak, morálka se začíná uplatňovat... I z toho Schweitzera je to naprosto jasné. A jestliže zdůrazňuje úctu k životu – ano, jako určitou kultivaci něčeho, co začalo ve vztazích mezilidských. A do čeho teprve dodatečně se dostávají další oblasti. Ale nevidím, že byste v tom našel nějaký argument, který by vyvracel to, co jsem říkal. Nehledě k tomu, že když najdete někoho, kdo si myslí něco jiného, tak to není argument.

[Vodrážka] Mně šlo o to, jak je to s tím problémem, jestli vztah k živým bytostem přichází jako otázka kultivace, jak vy říkáte. Ale úcta k umění asi není totéž co úcta k životu. Tohle se mi zdálo jako [podstatné].

Není to totéž, no jistě. Protože úcta k umění je důležitější.

[Jana + někdo] My dva tady protestujeme! Snad naopak, ne?!

Úcta k umění je důležitější. Když vidíte nějaké pěkné zvíře nebo rostlinu, můžete sice ocenit všechny možné její vlastnosti, ale nemůžete si namlouvat, že to, co vás skrze to zvíře oslovuje, je něco v podstatě blízkého ryzí nepředmětnosti.

[00:33:53] Naproti tomu každé umělecké dílo vám vystavuje jenom svůj vnějšek – podobně jako to zvíře –, ale zve vás k vstupu do vnitřního světa toho uměleckého díla, a tam teprve se s tím dílem setkáte. Nesetkáváte se s obrazem pohledem na počmáraný papír. Nýbrž když porozumíte, o co jde, tj. když vstoupíte dovnitř. A tohle zvíře přece nemůže udělat. Tam můžete zakoušet estetické pocity jakékoliv, ale setkání se zvířetem nemůže způsobit revizi, restrukturalizaci vašeho životního postoje. Leda když tam teprve něco vložíte. Ale samo to zvíře vám tohle nemůže udělat. Kdežto umění ano. Po této stránce respekt k umění má prvořadý význam, a respekt k přírodě až druhořadý.

[Vodrážka] Mohl byste to vysvětlit?

Teď jsem to vysvětlil. Umělecké dílo vás oslovuje jako člověka. Kulturně, duchovně. Je účastno na tom, jak se přeformulováváte. Smysl umění je v tom, že z vás dělá lepšího člověka, než jste. To zvířata nemohou.

[Vodrážka] Ve vztahu k umění je přece důležitější člověk. Jestliže bude mít člověk vztah k živé bytosti, ke zvířeti, to přece záleží na tom člověku, na jeho subjektu, co si do toho zvířete vloží.

To mně ale přihráváte na to, abych vsítil branku. Když to takhle subjektivizujete. Ostatně o tom tam mluví také Schweitzer. Pak ovšem je evidentní, že do přírody a do živých bytostí je to jen projekce. Ale v umění to není jenom projekce. Prostě není pravda, že si tam můžete vložit cokoli. Vy musíte své tělo, svého ducha, svou krev dát, aby to dílo ožilo. Ale to dílo žije, ne vy ho živíte.

[Vodrážka] Já tomu nerozumím. Hovoříte o člověku, který vnímá dílo, jako v apercepci, nebo tvoří to dílo?

To je stejné. Ten, kdo to dílo tvoří, je na tom jen o malinko jinak než ten, kdo ho recipuje.

[Vodrážka] Jaký je pak rozdíl mezi vztahem k dílu, třeba obrazu, a vztahem ke zvířeti? Zvíře přece také nevytvářím.

To je sice pravda, ale to zvíře má jenom vnější stránku, která pro vás něco může znamenat, která vás esteticky nebo jinak osloví. Jeho vnitřní stránka vás oslovovat nemůže, protože je to jeho naprosto soukromá vnitřní záležitost, která je hluboko pod úrovní čehokoli lidského, takže aniž byste si antropomorfizoval, tak vás to neosloví. Umění ovšem má vnitřní stránku. Vnitřní stránka, to je to, co netvoří tvůrce, ten sochař, malíř, hudebník a podobně. Sochař sochá do kamene, vyřezává ze dřeva, ale dílo samo, to je to, co chce vtělit do toho dřeva nebo kamene. Ale to on nevytváří.

[Vodrážka] Dobře, chcete říct, že je to v ryzí nepředmětnosti?

Ne ryzí, protože je to spjaté s nějakými předměty. Ale je to nepředmětné. Není to přede mnou jako hotové, dané, že bych na to mohl koukat. Musím se do toho dostat, musím se tomu podrobit, nechat to ovládnout, jinak to nevidím.

[Vodrážka] Proč člověk ve vztahu k zvířeti nemůže totéž objevovat? Tu nepředmětnou stránku na tom zvířeti.

Může. Ale ta je tak nízko, že ho neoslovuje. Může ji objevovat jako vědec.

[Vodrážka] Vědce bude zajímat spíš předmětná stránka, ne?

To bude dělat takový vědec, jakého známe. Bude ho pitvat nebo něco takového. Ale já myslím vědec po všech stránkách, jaký by měl být, který respektuje to, že to je živé zvíře a že má nějakou sebranost vnitřní atd.

[Vodrážka] Mě by totiž zajímalo, jestli např. moderní konzument nějakého díla, jestli při tom, jak chápe nepředmětnou stránku, jestli v nepředmětnosti jsou nějaké paralely k tomu, když džinista v tom zvířeti nebo kapce rosy objevuje...

[]

[40:55] ... toho Boha, pantheismus... Ale mystik také viděl, i za lilí vidět neviditelné, nepředmětné, za zvířetem. František z Assisi, můj umbrijský borec. Ten tam viděl ryzí nepředmětno.

Ten tam viděl Boha! Ale to je přece něco úplně jiného – tady všechno, i šutr, nebesa vypravují slávu Hospodinovu. O tom přece nemluvíme. Teď mluvíme o tom, jak je nějaká šelma, třeba levhart nebo puma, krásná. Jak tě antilopa osloví ladností pohybů nebo já nevím nádhera orchidejí a podobně. No dobře – a co z toho? Jak to změní můj život? To jsou estetické pozitivky. Já nejsem proti nim, mám kytky rád, jsem celý nadšený, když mi rozkvetne kaktus. To já nepopírám. Jenomže co to je? Jak tohleto může být nějaká míra nebo nějaké vodítko pro můj život? Zato umění ano!

[Jana] Chtěla bych vidět člověka, který jde do galerie, prohlédne si padesát nebo sto obrazů a změní to jeho život. To bych chtěla vidět, to mně ukaž!

[Kozlík] Zušlechtí se určitě!

[42:32] Ale! [Smích] To je strašně blbý argument, protože to přece nefunguje samo. Když je někdo vůl, tak je vůl, a můžeš mu ukazovat Monu Lisu a nepomůže mu to.

[Jana] Nemluvím o jednom, který je vůl, ukaž mi ale člověka, na kterého to může působit!

Tak si přečti Ingardena, který ukazuje, že třeba obraz je něco, co ti velí, jak daleko se od něj máš postavit. A když se postavíš jinak, tak mu nerozumíš a nevidíš to. Když tam přijde blbec a postaví se, kouká se zblízka, pak z kilometru, to přece nic neznamená! Jde o to, že když někdo tomu obrazu rozumí, projeví se to tím, že stojí přesně na určitém místě. Nemusím ani koukat na jeho výraz a tak dál, stačí, abych se podíval, kam se postavil, a vím, jestli rozumí nebo nerozumí obrazu. Podle Ingardena. A je to pravda. To je příklad, jak velmi primitivně, není to nic metaforického, je to fyzická záležitost, ten obraz si vynutí, jak daleko od něj mám stát, abych viděl, o co jde. To je přece doklad toho, že obraz má v sobě jakousi organizační sílu, je v něm jakýsi velicí prvek, který s tebou něco dělá. To je jenom to primitivní, samozřejmě je v něm víc. A byla o tom napsána spousta knížek. Ale skutečně to člověka mění. Mnoha směry. Nevím, jestli se teď máme o tom bavit, to by vyžadovalo extra večer nebo celou sérii. Ale je to fakt, to je přece smysl umění, proč se to vůbec dělá. S čím se člověk nesetká ve svém životě a co mu nemůže nikdo předat jako zkušenost, jako dobrou radu maminky dcerám nebo něco takového, prostě přesto umělecké dílo najednou nějak zorganizuje jinak, jinak se uspořádá přístup člověka ke světu. Samozřejmě za předpokladu, že tomu rozumí. A aby tomu rozuměl, potřebuje druhého člověka, aby ho do toho uvedl, aby ho to naučil. Nebo aby byl geniální sám, pak to může udělat... Jsou malíři, kteří nepotřebují žádného učitele a proniknou do toho sami, protože jsou zvláště talentovaní. Jiní to potřebují natlouct do hlavy. Lidé jsou různí. Ale fakt je, že umění je schopno oslovovat člověka. Umělecké dílo osloví člověka a mění ho. Tj. uvádí ho někam, kam by se bez toho umění nedostal, a dělá z něho něco, čím by se nestal. To neplatí o zvířatech.

[] Já s tou hierarchií v podstatě souhlasím, ale neřekl bych, že to neplatí o zvířatech, protože... Když se člověk vzdá svého povolání a jde někam do rezervace starat se o zvěř, určitě ho to nějak mění a změní.

Ovšem když je knihovník, změní ho to stejně. Tam není rozdíl. A když je mechanikem v nějaké továrně a stará se, aby fungovaly stroje, taky to určitým způsobem změní jeho život. V tom není rozdíl.

[] V nějakém smyslu tam ale rozdíl přece jenom je. Když rozumím uměleckému dílu, tak se tím stavím k věcem jinak...

A když někdo rozumí autu, dovede si ho spravit, když se mu zastaví na cestě. Kdežto jinak dáma volá, kdo by jí pomohl.

[Jana] Ale to taky není argument!

Není. Jistěže ne. Ale jde o to, že tohle je utilitární rovina. Samozřejmě, když se chci starat o zvířata, musím se o ně starat, aby nepochcípala. Musím jim vyhovět, dát jim, co jsou zvyklá žrát, co potřebují. Že musí mít klid, dost velký prostor, nebo když je to ve velkých parcích, musím dávat pozor, aby měla dost potravy, aby nebyla vyhubena atd. Že musím brát všelijaké ekologické věci v úvahu, no jistě, samozřejmě. To je technická záležitost, která k tomu patří.

KONEC KAZETY 1

KAZETA 2

STRANA A

[F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\ Etika\1986-09-28 Etika IV \(2\) \[4DOM502\]\Kaz b.flac](F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986–1987\ Etika\1986-09-28 Etika IV (2) [4DOM502]\Kaz b.flac)

[TOHLE UŽ JE ETIKA V – POKRAČOVÁNÍ (TEXT PRO HAVLA, „ODPOVĚDNOST A IDENTITA“)]

[Hejdánek čte připravený text] ... a nemůžeme tyto složky chápat jen jako cizí příměsi a znečišťování toho, čím člověk opravdu a v ryzím smyslu sám je. Jako průnik ne-já obranou já. Zejména pak nelze elementární situovanost každého člověka interpretovat jako pouhou postavenost nebo dokonce vrženost do okolností. Neboť co vlastně není pro nás nějakou okolností? Už samo slovo napovídá, že jde o jakési nahodilosti okolo nás, které nám podstatně, nutně, bytostně nejsou vlastní, které k nám jakoby nepatří. Ale což takovou nahodilou okolností není například barva našich očí nebo vlasů?

A pak to vedu dál až na genetický kód, to je také koneckonců okolnost. A když to tak jedno po druhém odebíráme, co vlastně zůstává? A pak tam cituju Kozáka, svého dávného učitele, který v jedné knížce před válkou tuhle myšlenku sleduje také a říká, že nakonec to končí takovým tím prázdným – to mám ještě ve stroji, takže to nemůžu číst – prázdným, vyprázdněným, zcela zesterilněným bodovým já, které už nemá žádné vlastnosti. A já se pak tážu: kdybychom došli takhle daleko, tak jak se bude jedno já lišit od ostatních já? Nebudou pak všechna ta já navzájem identická, „jako vejce vejci“?

Tím jsme si předvedli takovým stručným a trochu hrubým způsobem, jak došlo k té krizi pojmu nebo ztrátě pojmu subjektu, o čemž nám tady vykládal brzy po začátku semináře před více než šesti lety Ricoeur, ale o kterém píše i další, čtu to třeba i u Scherera, katolického myslitele, který kritizuje analytickou filosofii, přesně řečeno neopozitivismus, jako filosofii, která ztratila subjekt. Ale je toho víc, ve strukturalismu, jak víme, došlo ke ztrátě subjektu, tam prostě pro samé struktury už není žádný subjekt. A tak říkám že to, o čem mluví Havel, ztráta identity, že do značné míry, do velké části je možno připsat krizi nikoliv identity, nýbrž krizi určitého pojmového nebo myšlenkového přístupu k otázce subjektu. Ale přece jenom to nevysvětluje úplně, je tady jakýsi pocit odcizení, ztráty identity skutečné, nejenom v tom... A k tomu pak se chci v závěru dostat.

Absolvoval jsem hodinu a čtvrt, no ne, začal jsem později, tak promiňte, je to dneska kratší, zato jsem to četl rychle, takže to bylo těžko k poslouchání. A vůbec je to psané, takže to vlastně není učené k předčítání, nýbrž naopak k čtení. Velice se omlouvám, dneska jsem v takovém stavu, že bych nic sám kloudného nepovídal, takže 10 minut přestávky a diskuse, budete-li k tomu chtít. Jak je vidět, soudruh nepřišel.

[STŘIH]

[Vodrážka] Když jste říkal, že člověk žije nejvíc tím, čím bude, než je, zeptal bych se. Čím více člověk stárne, čím víc je člověk starší, tím víc se zmenšuje jeho budoucnost. A smrtí zaniká

budoucnost člověka. Myslí se tedy tím člověkem určité období, nebo člověk vůbec? Nebo tedy člověk vůbec... Má tuto budoucnost, například, člověk ve smrti?

Na to jsou názory různé. Já jsem přesvědčen, že ano. Proto to taky takhle můžu říkat.

[Vodrážka] No dobře, ale potom ta budoucnost je jiná než časová.

No to je budoucnost časová, pochopitelně. Vždycky byla v křesťanství chápána jako časová. Proto se mluví o eschatologii, to je to poslední časově. Konec času. Poslední den. To je časové.

[05:40] [Vodrážka] Jaký je tedy rozdíl mezi časem, který je před člověkem, a časem, který je po člověku? Říkáte, že třeba v křesťanském pojetí člověk má budoucnost, TO ESCHATON, to ji zaručuje. Ale jaký je čas mezi tím, jak říká Schopenhauer, před tím nebytím, a když jde člověk zase do toho nebytí.

[06:20] Rozdíl je v tom, že v tom čase předcházejícím člověk nemá žádné postavení, žádné místo. Tzn. to, co předcházelo, se ho netýká. Kdežto to, co přijde, se ho týká v tom smyslu, že teprve v té budoucnosti se ukáže, kým vlastně je.

[Vodrážka] No to není jeho budoucnost.

To je jeho budoucnost. To je ta budoucnost, která je pro něj důležitá.

[Vodrážka] Jako když tady člověk není, takhle jsem to chápal. Když tady člověk není, člověk ve smrti, čili když umírá...

Tak nemá žádnou budoucnost? To záleží na názoru. Já to беру asi jako Job, který si je vědom, že když umře, z hrobu už nikdy nevstane, jak tam říká, kdo, kdy ještě atd., a ví, že je jenom hlína a prach, že se obrátí v prach, nic lidského z něj nezůstane, ale navzdory tomuhle, co ví, je přesvědčen, že v den nejposlednější vykupitel se nad ním postaví a že on ho dokonce, říká tam, ho uvidí, i kdyby červi jeho tělo zcela zvrátili, tak že on uvidí svého pána v těle. Pokud tutu poetickou formulaci беру, můžu říct, že člověk je to, co bude. Přesně řečeno, člověk je to, co bude na posledním soudu. To je on. Tam se ukáže, jaký opravdu je. Do té doby furt je to jenom tak z částky. Ani sám o sobě pořádně neví. Co je a co bude. Ani ti druzí o něm pořádně nevědí. Všechno se to jenom tak usuzuje „podle ksichtu“ atd. Ale tam se opravdu ukáže, kdo je. Jeho bytostná stránka, ta nejpodstatnější, tase ukáže tam.

[] „Tam pozná, jakž bude poznán.“ Dle Pavla.

Tak. Já mám dojem, že je potřeba mluvit co možná nejcivilněji, to jsem převzal od Bonhoeffera a jiných, nehodlám tyhle citáty opakovat, protože se to pro filosofa nehodí, to dělají faráři... [Smích] Ale já to držím, a držím to způsobem, který je po mém soudu filosoficky důstojný, je to pro filosofa možné to držet; říkám to tak, abych to mohl držet. No a v tom smyslu já naprosto držím, že člověk je to, co bude. A to platí, a je to taková antimetafyzika, také eticky, tj. jestliže letos máme hovořit na téma etika, no tak to je to podstatné. Imperativ, který člověka oslovuje, oslovuje ho vždy v určité situaci, čili relativně. A když člověk odpoví, špatně nebo správně, dostane se do nové situace a je nově oslovován. Ne tímž imperativem, nýbrž zase novým, který platí pro novou situaci. Nicméně to všechno má jeden úběžný bod, kde se ukáže každý, čím je, ale také imperativ se ukáže, jaký je, v plnosti té naplněné situace celkové, světové.

To čtvrté, o kterém tady na semináři mluvíme, a omlouvám se těm, kteří tu normálně nebývají, i když jich už moc není, tak to čtvrté, to je to, co mluví z této poslední budoucnosti. Do té situace, v které jsem. Jestliže bych odmítl budoucnost jako pro sebe elementárně důležitou, odmítl bych tím i ten morální imperativ, který mě oslovuje. Protože ten morální imperativ mě oslovuje z budoucnosti. Ne z minulosti jako něco daného, nýbrž něco, čemu jdu vstříc a co mně přichází také vstříc. Také z tohoto důvodu je to tak důležité. Že člověk je víc, než je; nebo něco jiného, než je. Je především to, co bude. Protože jemu se otevírá možnost být něčím jiným, než je, tj. třeba se zlepšit, dojít k nějaké nápravě, obrátit se, projít metanoia – díky tomu, že má otevřenou budoucnost. Ta budoucnost se mu otevírá právě proto, aby mu tato možnost byla dána. Proto je rozhodující ta budoucnost.

Jenomže to není možné udělat tak, že se člověk úplně obrátí [zády] k minulosti, on s tou minulostí vždycky nějak musí něco v té budoucnosti udělat. On se k ní nemůže jen obrátit zády. Jenom v malých momentech reflexe, kdy, aby nahlédl sám sebe, musí odstoupit od sebe. Ale v tom nemůže být trvale, životně to není pozice schůdná, to je vlastně jenom takový moment sebezapření nebo sebebopření, který mu umožňuje nahlédnout se, jaký opravdu je a nedělat si o sobě iluze.

Ale budoucnost furt zůstává jako rozhodující dimenze člověka, protože to, co člověk je, to je to momentální, co je. A i minulost je zprostředkována a vlastně neexistuje. Neměla by mít žádnou váhu. Ať se stalo v minulosti cokoli, už to není, takže jako kdyby to nikdy nebylo. A je to dvojí cestou podržováno. Jednak že ten člověk se minulosti nemůže zbavit, poněvadž se mu lepí na záda. To je jedna věc. A to různým způsobem. Mechanismy nebo struktury, které umožňují to, že se mu minulost lepí na záda, jsou dány v něm samém, jsou dány v těch druhých kolem a jsou dány v té budoucnostní perspektivě, poněvadž tam to zůstává osvětleno v plném světle. Čili z toho neuteče.

Ale zejména jde o to, že on ani nemůže vylepšovat sám sebe, aniž by nějak sám sebe do toho vylepšení vtáhl. Není možné sebe odvrhnout a stát se někým jiným. Nýbrž člověk sám se nějak musí „přepřavit“ ze stavu, v jakém je, do toho, jaký bude, do jakého se dostane. Čili je tady ještě dimenze relativní budoucnosti, té budoucnosti, která mu ještě je dána jako KAIROS, jako termín, v němž ještě má možnost něco udělat. A každý KAIROS má *terminus ad quem*, a když ten projde, tak pak už člověk nemá možnost udělat vůbec nic. Pak už jenom může čekat, až přijde na řadu, aby se ukázalo, jaký je.

[STŘIH, PATRNĚ PŘESTÁVKA]

[15:18] Ne, problém ne, ale já jsem myslel, že vlastně se přichytil jenom té jedné věci. Ne že by mě to... samozřejmě nejradši mluvím o svých názorech, že. Ale přece jen, je to sice jen z nouze ctnost, ale nakonec jsou tyhle nechtěné momenty lepší... Svým způsobem bychom oslavili i padesátiny... [Ne ovšem Hejdánkovy, ten bude mít za půl roku šedesátiny... Vypadá to na Václava Havla a potvrzuje to i další směr debaty.]

[ZNOVU STŘIH]

[15:50]

[] Už tím, že se zeptal, co člověk je, nebo... mluvil k tomu tvému, že člověk je tím, co bude, to je otázka identity.

Jistě, jistě. Myslel jsem to trošičku jinak. Důležité je jedno. Že jestliže jsme přesvědčeni, že smrtí všechno končí, že člověk je to, co bude, tj. mrtvola, už teď je mrtvola, protože bude mrtvola, tak to je určitý možný náhled. Dokonce náhled, jak víte, při kterém Hume byl schopen ztloustnout, jak tam říká Masaryk, jestli jste si to už přečtli. Ale je to přece jenom taková... ať tomu někdo věří! Ať ukáže, jak se z toho dá žít! Je to jako když ten pasáček, Kierkegaardův otec, asi v 10 letech proklel slavnostně..., pásl tam husy nebo ovce, a tam z nějaké dětské duševní křeče tam slavnostně proklel na pastvinách Boha. A pak se do smrti z toho nemohl jaksi nějak vybabrat. Prostě člověk, který by dnes byl považován za psychiatrický případ. To je nenormální, že. Zaprvé je normální, že dítě, které z toho nemá rozum, udělá takovouhle věc. Většinou se to bere tak jako zlehka. Já si vzpomínám srovnatelný případ je v jedné Ransomově knížce, myslím že v *Holubí poště* – kdo je tady odborník, Jana tady není, kdo je odborník na Ransoma. Hedo, nepamatuješ? Tam jak ta... jmenuje se Betty?, ne, jinak... ta mladší holka...

[] Peggy!

Ano, správně! A protože se nemůžou s těma dvěma holkama se domlouvat, nemůžou si spolu hrát, dělat výpravy a tak, protože tam přijede nějaká ta teta, tak Peggy tam ze svíčky udělá figurku té tety, dozvěděla se prostě z nějaké knížky, jak to dělají nějakí šamani někde, udělala to taky, chtěla tetu jen trošičku pochroumat, ale začalo jí to [nad ohněm] pálit, upustila to a teta vzplanula, poněvadž to bylo z parafínu nebo z vosku. A ona pak dětsky prožila muka, že vlastně zavraždila tetu. Ale vybrala se z toho. Kdežto Kierkegaardův otec se z toho nevybral. Proč to ale povídám?

[] Titty!

[19:42] Titty to byla, ano, správně. Mladší z těch Vlaštovek. Mladší sestra Zuzany. Nancy a Peggy, no jistě! Nancy je starší a Peggy je mladší. To jsou ty dvě holky... A teď, proč to říkám?

Že je to literární, evidentní doklad toho, jak Kierkegaard se narodil, a dřív, než se narodil, už byl poznamenán tím, co se stalo nějakých 40 nebo 50 let před tím, než se narodil. Jak minulost doléhá na člověka šilným způsobem. Ovšem díky tomu, že dolehla na toho otce a ten potom, poněvadž... Nevím, jestli tu historii znáte, že ten otec, poté co proklel, byl potom, jak dospěl, čím dál tím úspěšnější, a nadělal si pěkný majetek, takže já nevím asi ve 32 letech mohl zanechat obchodování, protože už měl dostatek pro zajištění sebe i celé rodiny, měl celou řadu dětí – a ty umíraly jedno po druhém, a když mu zbyl už jenom „Kierkegaard“, tedy náš Søren, otec neodolal a jednou se mu svěřil. No a protože Kierkegaard sám byl duše zřejmě vnímavá nebo citlivá nebo přecitlivělá nebo co, tak on sám se o tom vyjadřuje, že to bylo jako zemětřesení, když mu to otec řekl. Že to s ním ohromně zacloumalo. No ale je vám jasné, ta obrovitá záležitost! Že historie, která se stala desetiletému dítěti bez rozumu někde na pastvě, že dolehne, asi v 53 se narodil Kierkegaard jako poslední z dětí

XX

Vertigo jako poslední děti že a potom teda ještě to trvalo nějakých 20 dnešní otec řekl čili stalo se mě někdy prostě po 60 70 letech najednou ta událost na pastvině kde pase dítě a udělá nějakou nerozvážnost Lenu dole jako zemětřesení na někoho kdo kdo se narodil pozdě chcete prostě to je doklad složil neuvěřitelné tohle tohle ale myslíte že jste analogu on si to

literatuře nějaké něco takovýho důležité že i na tom mě vidět jak ta minulost opravdu není tak žádná sranda že prostě to funguje může funguje právě v prosinci žít v budoucnosti kdyby nebylo budoucnosti tak ta minulost nemá žádnou moc tam moc jediné díky tomu že se vůbec budoucnost a v budoucnosti tak ta minulost může Plzeň vždycky pomocí někoho sama vždycky nějak říci prostřednictvím nové přítomnosti se ta ta minulost

===

00:23:45

takže minulost říkáš o vesmíru nás absolutně ne donedávna neměla žádný vliv a že nikdo nevěděl kdežto dneska když jich je se propukl ukáže že to je pravda že zatím se to považuje za takřka doma že existoval ten ten velkej třesk no tak najednou všechno jinak tak by to víme že předtím takže je vidět že ta minulost když ta obrovitá velkej třesk vznik světa ve výrobě štíři představili na nemělo žádnou váhu automat skrze naše vědomí skrze tu vědu která která to objasnil je to minulost která už není ještě nic bylo to nějaký role který zařazením nikdo nevěděl na nás působí takže tady je vidět jak věk se Tomáš minulosti budoucnosti že tento předpoklad si myslí že budoucnost že minulost něco způsobuje zatlačí ale vždycky je to tlak parazitární přes něco živýho co ten tlak umožní co za co kus trest to je myšlenka vlastně hluboce křesťanská odpuštění je možné je možné i tam kde něco hroznýho stalo protože toto hroznýho co se stalo to vlastně má váhu jediné pokud neopustíme pokud pomáháme aby se to že

===

00:25:43

když představení pomáhat aby se dodržoval to zjištění i ten byl poprvé takže teď otázka všechno musíme posuzovat jakým způsobem se dodržuje ten kdo je to zlýho provedl provede tak ten i když by mě nejlepší tak má obrovskou potíž jak zastavit vzdálení důsledky toho teprve právě on doma nebo o to sám nezvládl nemůže to zvládnout k tomu potřebuje titulují proto ty druhý musí odpustit a teď tady ten obrovský problém jestli druhý mají právo odpustit mu něco co já nejím hliníkový že ten problém taky zítra přesně v domě Ivana který tam říká že Týma která tím chce má nazí že kdyby tam matka opustila tomu tomu vrahovi svého dítěte co co tam 1 ku nerozhodne o jejíž tempo po jednom sovy oblíbené psovi tohoto nějakýho šlechtice to pane já pán na ni poštal prostředí jak si nechat dítě ztrátu těma psama a že před zrakem matky no a teď vám říkám tak to ale je však to abys opustil bys mu teta je otázka jak můžeš jak já můžu odpustit někomu který měl nic neudělal mám právo odpustit že zavraždil nějaký cizí lidi já mu můžu já mu odpustí když se mi to vlastně netýká Brity nějaký cizí řekněme i když se bída obecně říkáte jsem měl kompetentnímu odpouštět já nebo po kompetentní opouštět když proti mně něco lidově nemůžu určitě to mě teda ten ten ten problém odpuštění ale pravda je že vlastně je to je to problém aktuální přítomnosti aby teď se rozhoduje o tom jestli to celý co jsem udělal v minulosti jestli ještě furt bude mi ty konsekvence nebo ne jestli ještě funguje tlačí na všechny nás nebo ne bude zarazit vozu to zlo který třeba že nepravosti odsouhlasili do 3. 4. po poledni že to je to je to není pomsta to je rozpoznání že se to tak táhne je podívejte podívejte teď ještě nevíme jestli Gorbačov a jeho lidé si mají opravdu dobré úmysly že ale co konci učňů jsou jsou minulost carského Ruska tu jsou šílenou po mongolskou minulostí kde kde prostě sentiment se kloubí důvěrně je už ne

ne neuvěřitelnou krutostí přestoupit nebo později se Američan tam oni žijou na prostě v prostorách kde prakticky film byl jako zvěř vyhublý nijak teď mají nebojte nějak se s tím musí vypořádat loni funkce nechce nápoj děti z Evropy motali moc lepší najdete koukněte se do do ještě bohužel zní histogram historiografie jeho literární daleko takovým srabu jako ten ta současná podívejte jak tam co píšou o Přemyslovcích jak obhajují teda to že že nebejt mezi Přemyslovců a to že vyvraždění Vršovci ministra všichni Němci každé druhé historik aktivitu při to byla to byla ta ta vzali na sebe tuto vinu ale zachránili národnost národa

===

00:30:24

atd. prostě to městskou ministr měl na možná v loňské atd. což vlastně se stal Evropy jak to Karviná řešili jevy přišel s těmi protestanty s tou konec katolickou církví téhle vynikají Honda vynikající a to všechno pálí zůstala Heger se z nich zrodil jako filozof vyškolí by to bejvalo bylo filozofů že by to nechali

===

00:30:58

luštění já si udělám vás sociální dimenzi a že tedy odpouštění společnosti když mě přímo sem teda říct o volbách byla to přece v té naší profesi těch a to prostě žádá cenné společnosti abych aby bylo toto je prostě se po rozložit společnosti něco je takto jednotlivě jak prožít vedlejší no takže za rozhovor jednotlivých lidí tzn. pokud pokud to každý jste jednotlivých lidí jde odpustíte smluv společnosti jenže opouštět společnosti na kauzu dobře i ten jedinec říkali jak já někomu odpustit když se zmítá vina nečinila tak tam odpouští každý den jediné dítě i když přímo nebyl zasažené právě tím poškozeným no jenomže řekněme že teda ten byl zasaženější může to smrdí tak jak to společnosti má právo odpouštět když se svou starost této opouštějí ale to společnosti tedy jednotlivci vytváří dochází na to prosím vás mají kompetenci život pouštěli něco co se netýká Novu jako vás Jano známý sobě navzájem tak prostě počkejte ne příliš vyznal počiny například teda podívejte tady žijeme teď bavít se říká jim ještě ten že si dělá město například teďka mnozí tak žiju že a mí bratři Židi naprostá většina těch s kterými jsem chodil do obecní školy a do střední školy atd. prostě se vrátila no já jsem celou kužel válku jsem prožil a 30 jako mohl stát co se stalo se takřka více prostě jsem to přežil a teď co tak já můžu teď odpouštět jsme kompetentní abych odpouštěl holocaust

===

00:33:21

vůbec se tím myslí když se řekne odpouštění tak tam je určitě víc věcí tam je stav věcí který se staly i samozřejmě se nemůžu odstát žil tam jsou věci jako říkat o tom že se můžou od státu dobře není to otázka jen tam já lžu já budu působit no ale co se si myslí od právě no co si myslí tak mi zamezit zahrát to aby působily dále může za to udělat a jak co myslíte jako aby působily dále motiv něco se stalo že a teď to furt na nás leží na mně to leží konkrétně že já jsem tenkrát držel hubu že byt malé dítě držel hubu viděl jsem šel jsem prostě po ulice viděli sněhu plno v Praze že teda Židi jste s žlutými hvězdami nahnaný do ulice a odklízeli

sníh ještě než došlo k velké je to byl to byl začátek teď to byl šok jas je nikdy na to nezapomenu teď vidím ty tady jsou jakýsi lidi kterým normálně vypadá jako všichni ostatní najednou víc označený teď odklízejí sníh masově různí a teď tam jsou chodit v uniformách kolenních takový ty bys být čili ty lyže zvou na ně aby dělaly rychleji atd. teď mít všichni chodíme kolem to tváříme se vůči senátu říká už není jakkoliv to uvidíme jestli porušil tak potřebujeme aby pokud možno jednoduché ani okem nemrknul náhodou si vás slyším nějaký ten blbec víte ten bezpečná teď já odpouštět jo já potřebuju chtějí jak se zachovat vůči bratrům to samé ovšem něco předsedy potíže a už něco není možná žádná technologie nebo jak je to s tím hospodě že to jsem dál a Němci kteří faktický stav participovali vy vytváříte zprávy že jsme spolu uvidí všichni ten holocaust a tak je že hlavně ta Evropa my ostatní že bysme daleko víc nějak oni sami třeba stále zruďný a bojovat říkají Němci odvádění pozornosti o to co mám říkat my je co říkají Němci té té druhá kategorie problému rozhodující je jak já dosáhnu odpuštění že jsem se svých prací nezastal co Němci jsou oni to jsem já tě oni byli velmi víte když jsem byl zbavili je ovšem jeho sláva Židům prádlo nebo něco citoval víra že já jdu prostě tehdy něco schovávala aspoň to když nemohla tedy přímo jít proti Němcům a kromě toho ději ukazují že bylo pogrom proti Židům spousta rámy zajímavý to že se to příliš život no průřezem staletí ještě další věc takhle to a teď jste že přesně přesně jaká byla vina Židů jestli jdou Hitlerovi blokovali je že američtí Židi ten obchod a to co všechno on prostě jen jako říkal že to je zase otázka tak lze tak jiná otázka jestli jde o to že prostě Američani vezme že žijí v Americe nebo ne prostě tady byli nahananí lidi nejdřív to odpovídajících proč byly nahanány právě lidi jaktože jsem to strpěl jak to že to stabilní rodiče mí známí přátelé jak to že dostat Janu farář v řádu farář se stal angažoval jinak určitě Němců na to se každý nějak angažuje vázy Reného musí hledat nějaký pomoc nouze lyžování to za vás nějaký lék lidi jestli opravdu vyšel Paka riskovat ale já vylezu to je výmluva všechno Rick korozi salta tady máš před sebou živý který který z ničeho že a teď si to budeš vymlouvat že že legálně pracuje někde určit co co to má znamenat předky se totiž vymlouvat na posledním soudu tohle o čem jednali novely zákony do lidí že chtěli vyhandlovat s nima nemocnej mate disidenta coby kriminál znám jenom jednoho nebo ty jsi chtěl za Havla i nastoupit na výbory nebo tak když to vezmeme teď do toho no víte za provoz brzdi prostě čas ale do pořádku dané summity 1 život jak málo režimu jsme seno takže tohle já už nařídila i služeb postavených bylo no tak fakt je že teda třeba v tom koncentráku lidí takový byl 1 příklad všem jsme no nicméně teda auto to je taková krajnost ale není není jako nej nižší věc když jdu po ulici aby tam najednou vidině jak 3 bijou jednoho teď prostě každej to obejde Combi na druhou stranu aby náhodou se do toho mého stavu jak jak máme všichni tendenci já z toho nějak vykličkovat že nějaká nová situace natož když to bylo tak tady navíc není on zase berou třeba právě ten 1 má ústa všem stejně blbí když je vinen za něco něco provede tak proč mají přidávat do huby proč si to nebo ministerstvo nám byla aspoň nějaká vyrovnaná šance nebo tak ale ale jo tam nevím o to šlo že tedy bylo úplně jasný což prostě opravdu na tom něco je nebo co mají dnes tady Američany dělat nebo co víme máme dělat teda s těma těma Němcema který získal break Jay že chtějí hájit já ze zkušenosti zase vím co jsem dělal s tím moc já jsem byl u toho já to viděl jako škola už povinnost že jo kdo to byl ráda a přece se lidí mně stříleli úplně bez žádného soudu života hrůz zrada no a taky na dosud to jsou lidi nejenom děti v tom momentě to se ještě ještě ráno tak toto to bylo vlastně toto byl ještě z války najde potom už to bylo všechno jasně nadále svůj boj boj prostě takový tý

nízký z fabie normálně najednou vlastně dostali už budou výbory ale komunikaci a teď tam schovali a David vzniklo hodiny celou válku na jednom Silvia linku že vždycky bejvá slušný že tento ne ne právě takový ty ty podlý zbabělý šakalové hyeny teda pan Fülle zavádít dělá

===

00:41:05

může se těšit na to dvoje o to který si zvolil i v týhle práci i Masaryk že tomu tomu kartové gumový dobře jak sám nerozumí nebo dobře sám ho nedovede vyložit a teď když filozofovat trochu zaujme je a támhle ta Havlova nejistota bití dětí všechno teď potměnou a podobně to je ta ublíženost to je Haiti je romština pár dnech ty Masarykem chceš prostě není jako jako uchopit to pití pití já nebo činnost třeba se do toho žene 100 let století Masaryk jo jako ty jsi mě se strašně líbí ocitovat v této věci ne to you lákal muž když filozofovat což je zase rozhodováno tzn. prostě to nejde no tak tam hrát se slovy ale to si můžou básníci dramatici atd. dovolit ale ale holt když když jde o myšlenku tak musí řešit domýšlet a já chci ty věci do měšit takových absurdit že je jasné že se s tím takhle za kolik teda to je prostě to filozofovat tak ta která to filozof ujme ale nejde jenom tak jako najednou si zvolit prostě mluvit o absolutní horizont co to je vlastně já to když to tak říkám tak to není City dnes bych nerad aby aby to vypadalo že jo jako jako útok na Havla protože ono to není nezměrnou zásluhu že o tom začal mluvit všimněte si že to tady nenajdete Josefa se od války od děl tématy začalo první Havel dovádí do těchto že to dělá diletantský konec bylo stejně tak diletantsky dělá politiku není přece politik vytýká to někdo ti měli hlavně by se povolit důležité začít takovýhle to je on to že to udělal to já neví říká já chci říci když teda už tady je teda takže to která teď teď tady leží vizi bylo potřeba na to nějak reagovat tak bohužel fakt je že se na to nereaguje čeští filozofové pozdě nejsou vyburcoval ani ani v divadle této reakce je taky nedostatečná že co s tím teď nás měl to už smysl pro pro tyhle otázky Machovec nadělá to dělá tančí je způsobena někdo to podívejte zejména ta jeho druhá rozšířila školství jsou života nebo 10 to je prostě zoufalý diletantství a musíme udělat povinné já jako diletant co se drží ale život tak věčkaři kouzla letos udělal Augustina obdivoval dost lidí pozvolné co říct proč říkáš tzn. někdo udělal strašnou nějaký leták před balíčku přes ulici no teď tady musí teda ne říká že vše dělá diletantské už dnes se tak zdá že tuhle knihu najednou místo k převést naopak jestli se některý některý věci psal věk no všechno on není žádný filozof filozofující co publicisté nebo systém nemá páru zde filozof srazil nebo možná to nešlo ani jinak opravit boží ale 2 jež nese určitou odpovědnost za to tolik vědět a to dnes žádný o této

===

00:45:49

člověk by si špatně určité oddíly ty konkrétní

===

00:46:14

poselství 1000

KONEC STRANY A

STRANA B

[F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986-1987\Etika\1986-09-28 Etika IV \(2\) \[4DOM502\]\Kaz a.flac](F:\Resilio\ALH\Archiv\Audiokazety\01 Bytové semináře\1986-1987\Etika\1986-09-28 Etika IV (2) [4DOM502]\Kaz a.flac)

Tobě jako subjektu může být partnerem to stádo které musí před chvílí zmiňoval ano nebo partnerem může být jenom ten kdo porozumí kdo tedy vládne tou třetí reflexí no mohl mobil takřka určitě vůči vůči křesťanství se nemůžeš urazit no to by byla Suka dobíhá to už by byla píchá ne ne ne ale fakt je že on je já se neurazím ale říkám že bych se poradily protože pochopitelně i každý člen toho stáda když člověk a jim že si něco neuvědomuje ještě nepřestává být partnerem morální vztahu armády vyvolané myšlení to má no tak tak já příslušně morálně se k němu taková jakožto člověk člověku který má lyžování myšlení Honek skutkům bez starosti ale každopádně to je můj partner britské no a když má dirigovaný myšlení a to je ta věčná záležitost víš já musím nyní projevit svou odpovědnost vůči ale on tomu neporozumí to záleží teda na mé odpovědnosti aby to udělal tak aby tomu co možná porozuměl test aby pokud možná on byl mezi nimi

===

00:02:18

aby tedy to to by měl 1 tedy že že prostě tohle osud o postoj a apoštola Pavla kterého teď generace teda dovolávám teď momentálně ženu ale teda ve fúzi nebo vy v případě léků uznají že v poháru že prostě ty nevědí jsou levý a protože za to nemůžou co vůbec byli a když se to jednou dovědí no tak pak už jsou dál nadále zabývat ať už vinou člověku takže má povinnost je to říct takovým způsobem aby to mohli pochopit když mají evidovaný myšlení tak jde o to postavit věci tak aby pokud možno náhlý že tedy John záznaky se nekonají ale věci je třeba učinit všechno ale u magistra filozofie by se to předpokládalo že to objasní tak pro jasný to je vždycky záleží na tom komu to má být pro jasně že jo někdo důvod taky důvod no to je toto není povinné řekl vynikající věc jednou se taky 1 večer budeme zabíjet no že hlouposti říká od a ne přirozeného krásně rozvádí 100 místo strašně líbí a považuju za velmi hlubokou myšlenku říkáte morální dětem je to morální defekt a nesvobodný člověk nepochopí že o morální dětech když není v té svobodě to do dobrého kdo není ve svobodě do toho čtvrtého výstupu každého ovlivňuje jste potměšilý co no to nemá musí vědci ale nemá a že jeho jméno Tomáš to je to je takovej já nevím no 1000 let není kdy už prostě aspoň v naší části světa tak to svobodných

===

00:04:44

teď přijde hodně v současné postmoderní v jiném smyslu v jiném smyslu a ne v tom jo tak já děkuju vydělají tím firma se nezvládá ano je to jako jako zbude znal ty morální poklesky jo protože sice zabrala osobnosti kterou ho dál nedokládá a musí tak bývá to vychází jste říkal určitě pravdu o 20 nějaký konsensus teda všichni víme teda od toho co se jedná a myslím že on se chová nemorálně dobře hlavního velínu poslat protože soud článek do riskuje tím určitě něco když jste samozřejmě no to opravdu nemyslím si napsat založil hned nebo pád morální čin množství oblačnosti a naopak protože když začal jako období této osobnosti sama jsem se vlastně kontaktovat vlastního bezpečí nikdy zejména teda jsou nějaké

novinové články bylo asi vzpomínám opačný přístup jednoho českého filozofa doby studentský stávky hovoří fakultě když byl tázan jestli ještě mají prostor pro jednání ÚV KSČ autoři vysvětlovat to velký prostor což nepřipadá vybrání že se rozhodli využít lépe posoudí a potom tedy na to že to máme teda pozoruhodného myslitele české tradici filozofické šíleně abstraktní až do nesrozumitelnosti za zamotává jí je Glass ligové když přišel osmačtyřicátý tak toto už žádný čtvrtka budeme se jím zabývat v úterý některé já s tím souhlasím úplně až tedy na tu základní věc že teda chcete ospravedlnit je tu šenka teda tak já vidím tu pokleslost několika směry ale uvedu jenom 1 který považuji za hlavní rozhodující a do jisté míry je to 5 do očí protože jsem poslouchal to akademika vykračoval

===

00:07:54

tom textu tak je to teda krát cenu já nepředpokládám ovšem že by to krátili tak věc tak podstatné věci která není politicky tak na první pohled závadná rozhodně ne tolik jako to co tady vyšlo že by to tedy krátili akorát to aby to tam nebylo totiž 1 věc že

===

00:08:30

mít vlastní názor kterej

===

00:08:42

není banální při týmu ale které jí má určitou úroveň znamená bejt jistý tradici navazovat na nějaký předchůdce zná co se do té doby té věci dělal leda tak kultivovanost nějakým historickým dějinném kontextu že tenhle ten kontext tam prostě všechny kontexty tam tam teda to dokumentovat tak tenhle ten chybí poměr soud tam není její větší pokleslo a tam není jeho vlastní jenom nýbrž i tu sdílí s dobou tohleto právě ty lidi neuvedl zejména si to neuvědomí ty lidi který chtějí ač ničí což nemá být odsouzení a hodnocení já nevím co všechno já prostě a jímání jdi tak prostě chtějí sami před sebou vyrůst osobnost a neví že jediná cesta k tomu je se seznámit s tím co dosud lidi udělali prostě stát se osobností mohou jedinečně když budu pozorný těm druhým osobnostem a zejména taky těm těm osobnostem je největším osobnostem v minulosti a taky se může stát osobností jedinečně ve společnosti jiných osobností že prostě nemohou pylů jakost a tohle to že tam není že ta osobnost jestli tak tak jenom toho nutně z podstaty věci jestli jenom toho jak jak potřebuje učitel jak potřebuje teď žádá žákovský poměru nikomu tohle tam není mýtného mýtné Lenina jenž dokázal mnoho osobností dokázal kritizovat ty drogy správně no to to je to je vše teda poklesl opravdu tolik bavit ukázal že dokázat filozoficky spis aniž by se pokusil Machovi rozumně opery a vyjádřil prostě tam měnu nadává že celý toto podstatný co by se co by se daly to by to by vyšlo na 10 stran této pokleslo učil já jsem se velikány ducha nikoliv politické alibi aby tam já si myslím že snad je fakt protivní ten příliš konjunkturální tak je to může být první po pravdě nebo jaký jste to že by nám prostě toho máme tak zbavovat četl jste něco lepšího z toho sovětský sloní jako argumenty si já my jsme stejně ale co si máme vzít navrhněte něco jinýho budeme sbírat víc lidí nemusí do Sovětského svazu já neříkám jako na dresu prostě to vůbec na této

jako odpověď může nové stroje pozitivní říká Michálek 21 protože vy už znamená že výrazně poklesne to udělal jsem právě mravní měšťák vláda nevyhoví helejte se něco jiného je když budu říkat bojově tušení kolik žije nemravné nebo nedokonalé rovně ale když mluvím nebo mravní pokleslosti tak to zná to nevím prach na pokladnu nebo Zorky to je prostě mravní zřetel v němž shledávám pokleslost aby bylo jasno a ta pokleslost spočívá v tom že ta mravní stránka je o území bod ten dějinný rozměr prostě mít vlastní názor má smysl má význam pro mě i pro ty druhy jediné když ten názor komplety a kompetentní může být když se učil od někoho to tam není potom není ani ani zblá to tam ani on se to toto rozumím tomu pokleslost týče to mě tam chybí a to je důležité jak se může někdo stát osobnost od toho se to často třeba jako no je to tak zobrazuje podal no když mluvím do rozsahu bude že do tak čím se tím se liší v dosahu život od od kultivovaných lidí no no právě protože nemají minulost dá ani v budoucnu že prostě že si to v té své nebo ohebný dny nepohyblivý postavě prostě jestli v tom mezi gayi a sedějí v nestarají se co bylo předtím co bude potom toto je podstata těch dinosaurů že proti dinosaurům vůz když budu ten který pro držeť to status quo že když proti nim budu zdůrazňovat osobnost no tak co je to patří k podstatě osobnosti řešení že je dějinně zakotvená a že je prostě ví co se děje že že že že nějakým způsobem je orientovaná v tom co se děje že něco bere něco nebere proto vlastní názor že kritický to není možný bez učitelů to není možný bez navázání nějaký tradice a od držitelů nemocnice jo to to je to je po mém soudu ta ta dnes nás že že o tom mluvíte volba osobností i když jak jsem říkal já připouštím toto není plátu otci on to myslí vážně ale nemyslíte rozhovor se dost daleko a to je u básníka na pováženou třeba zatím ale udělil básník naposledy společnosti příliš přítomnost právě živořit to jsem si někde hovoří lidé jakoby dvojitou hovoříme o dvou věcech neboj rozlišujeme ne no jestli jeho očích byl morální tak jak to dělá pyl a jiné nebo i morální já jsem to tam řekl hned na začátku že a dokonce teda že jsem zabíjet jenom morální stránkou a když zahynul protože to řekl je to je to blbě ne že to řekl blbě pomyslel v době při tom myslel že to nedomyslel přesně řečeno že je že jakkoliv přelít to nejpodstatnější co to o co jde čili ty to děláš si zdravý morální či zatížil tím že může být něco konání velmi dobře když velmi dobře když vyšel je to upřímný a neodradí no a pak to tedy dneska vidím že to že to je prostě nedomyšlená doba dáte tyto toto já bych to nikdy nazvali domyšleno protože samozřejmě do činění určité přehnaný ale dost ale považuju to za velký defekt a to také defekt morální jenom intelektuální prostě to je určité selhání když si člověk takovýhle situaci neuvědomí tu důležitost a proto se jmenoval odpust' jenom se to na to akademika Tykačova byste tuto ale mě někdo slyšel nebo ne prostě čistou náhodou Bašta můžeme sledovat ruskou televizi tak jsem si pustil bohužel nikoliv od počátku téměř od počátku takovou besedu jako prostě křeslo pro hosta tak tam beseda akademika Tykačová v Leningradě nějakým v sále s žalobcem stezkou sobota má který četl takový mladýma lidma prostě mladej a tam bylo skutečně teda jednak to bylo tohoto typu že jedné krve ale bylo to prostě kultivovanější kulturnější kolikrát tam pozvali Tita tak druhé aby důraz na to aby mládež se poohlídat tam v těch svých vesnicích městečkách městech jak vypadají knihovny jestli tam jsou klasici a nejenom Ouzký ale světový a když ne tak ať ať ať prostě trvají na tom tito doplní a četl musí být a musí tam by postupně i ty věci který byly zakázaný a kteří jsou strašně důležitý pro naši ruskou kulturu aby to jmenuje a prostě nějaká hmatovou já a svědci ta je mohou a já nevím kolik tam vyjmenovala to všechno musíte to číst a dokud tam nebude musíte si to shánět pak léta mluví že voda tenzí každá záminka byla dobrá aby to

ještě znovu zopakoval říkal asi 5× tadyhle ten sice státě jako Holub může se stát to přece zase tu situaci vidí že stačilo vidí a je což je povídat dávat ještě na příběh nějaký povinný prezentovalo takže se dostává do ještě cesta onu najdou tady to je tady banky jestliže Inka byl Jan průměrnou věcí no tak to se vzděláváme může se stát ještě ještě zírali že na vyšetřování nikdo zájem je najít čeká ohromný ohlas ta ta věc sledování jejich morální význam tím že si na to reagoval že to způsobila že to po ruské politické aspekty které dnes jsme nechali stranou je politicky to je politicky no to je politického spektra prostě vypočtený jak to je jak to zapůsobilo atd. nám o to jak je to morální opravdový já nedovedu pochopit jak takováhle výzva jako jde apel by mohl být klidně morálně vnitřně chci satisfakci nebo jak jak jak by mohl být plně ospravedlňuje nebo zda blbě

===

00:20:49

jak by mohl být opravdu úplně opravdovej nebo tak nějakého když tam to nechybí ale když si také bylo už tu úspěšnost jako morální jako přece jenom politická záležitost zatím jsme si televize teď no úspěšnost taky nebylo jasný ten říkal no a bude mít velký ohlas tak co jsem řekl politická záležitost já mu to nevytýkám ten ohlas jenom říkáme nepolitická záležitost kdežto my posuzujeme to morální zakotvení na to morální zakoupení ne nespočívá v úspěchu já nejsem proti úspěchu no OK ale nemyslím si že když mají úspěch také doklad toho že to že že to bylo správně myšlení to ne já jsem pro to když někdo je o nich přesvědčený takže se má tak že zavázán morální zavázán aby se postaral co jeho síly stačej aby to prosadil dále když někdo něco prosadí tak z toho vyvozovat to byl správný to nehodlám proč lidi už prosadili takový hovor o uvádím že naprosto nemožný v takovém uvažovat čili to patří do jiné kapitoly já jsem pro úspěšnost ale první věc je že tomu aby promyšlení správně a promyšlení morálního apelu nutně patří poukaz na na tradice já si nedovedu představit jak by mohl tak by mohla pro proběhnout obrát naší společnosti bez toho že by ses znovu začalo psát mluvit po Havlíčkovi placky Masarykovy prádlo to jsou mí milí ale po celé řadě dalších který prostě jako kdyby neexistovaly no nemůžu věřit že by že že že někdo politicky myslí něco dobře pokud tam tohle bude obsaženo to musíme o tom na začátku jestli tady to je teda mimochodem že abych to zase tady

===

00:24:10

no náhodou v tom posledním je načase zavést do naší praxe zásadu podle které lidí lidé kteří sestavili do cesty celým vynálezům kteří znemožňovali publikování literárních děl inscenace divadelních her natáčení filmů či výstavy obrazů které si později získali všeobecné uznání takové lidi je třeba označit jako koupit ty ta historie denního tam je jenom to je to je to je všechno vlastně prezenční jo to je jenom to že teda se hned tisk desítky let co Dostojevskij třeba to jo a to taky nikdo odpovědný nejenom že se tiskla světa Iowa nebo nebo manžel tam

===

00:25:21

takže prostě tenhle ten ten historický rozměr téměř 100 našli 2 důležité a popravdě řečeno jaksi ne že bych se já jsem před chvílí tak tak Soros odmítl Lenina teda po týhle stránce není si toho byl velmi dobře vědom teda že v ten ten říkal že je potřeba teda všechny ty tradice jo u nás to říkal nejdli a říkal vlastně po něm taky že osvojit to všechno prostě do konce že ten toto bohužel je budou dělat tak vzít prachu a a jít s tím dál že jak politicky kulturně takže jaksi tento moment který tam chyběl může teda byl byl položila jim že prostě tonerové měl svým oblým oblíbený autory že celkem v pořádku ale která znalec nebyl ani já přesto jako chuť do toho do toho se pouštět žilou konkrétně teda by to mít vlastní názor nepochybně není měl svůj vlastní názor na na bio kritici Musil takže váš názor nezajímavé protože kompetentní protože nepřečetl pořádně nic atd. jsou tam chytrý nápad pan Štopl týkáji člověk a byl strašlivě vzdělaný a prostě nepovažoval za vhodný věnovat skutečně energii a část tomu aby důkladně čtu prostě měl párty účast nemohl nic dělat byl odsouzený do do nicnedělání ve Švýcarsku a tak se do knihovny aby tam prostě dneška velmi terorismus EU petici musím to věci to je to co se dělat nemá nesmí takovýhle věci prostě když nemáte čas si k tomu sednout a pořádně naštvat tak ať o tom nepíše nic svůj vlastní názor pod podmínkou že vím o čem ten názor má být a že to má na ničem postavený a že se vymezují vůči někomu tě jo tohle bych tam prostě potřeba jako jako jako nezbytnou součást to nějak jinak to tohle měla by polemika proti sušenku že samozřejmě my chceme vědět co se děje posoudit to politicky ale také mravně a to je strašně důležitý nějaký lidi jsou takovýhle situacích kdy se něco děje že říká se tomuto perestrojka že jo ale ale je to rozsáhlejší záležitost a takovou analýzu udělat není špatný a musíme udělat nejenom s jedním člověkem ale celou řadou lidí že je to důležitý vědět že tam jsou takové vážné nedostatky tu není že samozřejmě zaplaťpánbůh za něj ale vědět to test stejně tak jako když když tím osmašedesátý žil byl nutný vědět jaký rozdíl nedostatky tady jsou to dělat iluze že tady prostě že jsme spása světa že jich je naděje pro celý otevřená že totiž celý svět prostě bude zvoleno volená koukat možnost následovat tak všem se bude dařit dobře to prostě nejde takhle

===

00:29:41

takže proto jsem řekl teda tu malou poznámku kterou jsem teda do doložil snad a vyložil že že že v tom vidím určitou pokleslost Pavlos to morální služeb pak to je morální záležitost jak se člověk stahuje z minulosti tradic zisky každý člověk nějakým způsobem sekty tradici stahuje tak jde o to jak se k ní vztahuje jak si to uvědomí oboje to je morální záležitost také ne jedno také intelektuální atd. máte svůj mravní aspekt to je třeba teda vážit páč takový společenský situací která má svou dynamiku to je neobyčejně důležitý tam kde ty kořeny jsou slabí anebo dokonce vůbec nevytvoří jiný jak daleko o tom že co si o tom můžeme slibovat když to nemá nějaký kout tohle pak co tzn. takový je sušenku tímhle tím neobyčejně pozitivně pomůže k tomu aby tam prostě něco dostal šunku co potom prostě před nějakou jinou kolej než moci vůbec představuje jemu to bude někde jinde aby tu a už to bude ještě horší než co klidně může stát že věci nejsou vyjasněny toho chopil nějaký nějaký šikulové zavedou to někam to právě to záleží na tom že to že ten nedomyšlený nepromyšlený nemá to téma to zakotvení historický že o tom teda dělat se dají dělat divy v politice a společensky

===

00:32:05

vy jste vždycky skládat jako no ona už v pondělí v Tokiu

KONEC KAZETY 2